

Dnes v čísle:

Sergej Bubka hostem FTK UP
Důležité je umět rozpoznat kvalitu
Klinická studie
Noví profesori UP
UP získala od GAČR
o sedm grantů méně než loni

Žurnál

32**Ročník 11 • Vychází 28. června 2002**

Olomouc byla tři dny hlavním středoevropským městem intenzivní medicíny

Ve dnech 13. – 15. 6. 2002 se Olomouc stala dějištěm 1. středoevropského kongresu intenzivní medicíny – **CECICM Olomouc 2002**. Na organizaci kongresu se společně podílely odborná společnost ČSARIM, ČLS JEP, LF UP a Klinika anesteziologie a resuscitace LF a FNO. Náročná organizace této odborné akce spočívala na Konferenčním centru UP Olomouc. Záštitu nad touto ojedinělou akcí převzala rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., děkan LF UP doc. Č. Čihálik, CSc., a primátor města Olomouce Ing. M. Tesařík.

Slavnostní zahájení kongresu probíhalo v prostorách nově rekonstruovaného koncertního sálu Moravské filharmonie. Kongresu se zúčastnilo celkem 240 lékařů intenzivistů ze 16 států (Francie, Rakousko, Německo, Holandsko, Finsko, Irsko, Slovensko, Slovinsko, Chorvatsko, Polsko, Švýcarsko, Anglie, Maďarsko, Austrálie, Izrael a České republiky). Olomouc nebyla vybrána pro pořádání kongresu náhodně. Přispěla k tomu její strategická poloha, bohatá historie a krásné okolí. Na kongresu vystoupila řada odborníků z mnoha zemí (Ch. Sprung – Izrael, E. Roukonen – Finsko, J. A. Romand a P. Eggiman – Švýcarsko, W. Hasibeder – Rakousko, X. Leverve a P. Radermacher – Francie, S. Trenkler – Slovenská republika a další), kteří se v šesti sekcích zabývali problematikou sepse, infekce, hemodynamiky, ventilace, metabolismu a etiky. V průběhu tří pracovních dnů zaznělo celkem 51 přednášek. Každá z uvedených odborných sekcí byla zahájena blokem výzvaných přednášek, které se zabývaly nejaktuálnějšími problémy intenzivní medicíny. Blok přednášek byl vždy ukončen bohatou panelovou diskusí.

Sjednocení názorů na problematiku péče o kriticky nemocné pacienty, vytvoření podmínek spolupráce a výměna zkušeností, to byly hlavní důvody, proč jsme přistoupili k uspořádání této odborné akce. Je třeba říci, že kongres získal oficiální podporu Evropské společnosti intenzivní medicíny (ESICM). Tato podpora je každoročně udělována pouze omezenému počtu odborných akcí, které společnost sama přímo nepořádá. V současné době se v EU tvoří normy standardní péče, které se mají postupně zabudovat do národních legislativ členských států. Do roku 2003 by mělo dojít k uplatnění těchto norem v praxi. Se vstupem naší republiky do EU se bude tato problematika již brzy týkat i nás.

Od červnového setkání lékařů-intenzivistů v Olomouci očekáváme rozvoj užší spolupráce mezi účastníky a výměnu zkušeností důležitých pro záchranu lidských životů. Chtěli bychom zahájit pravidelná setkání, která by se konala vždy každý druhý rok v některém ze středoevropských států. V průběhu pracovního setkání představitelů jednotlivých zúčastněných zemí bylo místem dalšího setkání v roce 2004 zvoleno město Bled ve Slovinsku.

Na závěr bych chtěl jménem organizačního a vědeckého výboru kongresu upřímně poděkovat všem pracovníkům Konferenčního servisu UP, kteří se zasloužili o to, že všichni účastníci kongresu budou dlouho vzpomínat na krásné prostředí a bohatý odborný i kulturní program. Tato akce přispěla k dobrému jménu našeho města a Univerzity Palackého.

MUDr. O. Marek,
 LF UP a FNO

Široké veřejnosti byla věnována akce **Šňůra života**, jejímž cílem bylo seznámení se správnými postupy v případech neodkladné laické první pomoci při zástavě srdce a oběhu. Spolu s dalšími institucemi ji pořádala na Horním náměstí v Olomouci 17. 6. Fakultní nemocnice Olomouc.

-red-, foto -tj-

UP udělila již třetí Cenu Františka Palackého

V pátek 14. 6. 2002 byla v aule Filozofické fakulty UP udělena Cena Františka Palackého výrazné osobnosti české psychologie a psychoterapie – prof. Stanislavu Kratochvílovi, CSc.

Slavnostního zasedání vědeckých rad a akademických senátů UP a jejích fakult se mj. zúčastnil i laureát Ceny FP z roku 2000 prof. C. Nečas, DrSc., primátor města Olomouce Ing. M. Tesařík a další hosté.

Průvodcem tohoto významného univerzitního aktu byl prorektor UP pro vědu a výzkum prof. M. Mašlání, CSc.; laudatio přednesl děkan FF UP doc. V. Řehan, který představil letošního laureáta a seznámil s nej-

významnějšími výsledky jeho vědeckovýzkumné, pedagogické a publikační činnosti.

Prof. S. Kratochvíl v úvodu svého projevu poděkoval za získané ocenění, které označil za velké uznání své celoživotní práce. Svě krátké zamyšlení věnoval některým prostředkům a metodám, kterými psychoterapie pomáhá lidem při ovlivňování a léčeni zdravotních potíží a poruch a jímž věnoval hlavní pozornost ve svých výzkumných pracích a v klinické, poradenské a pedagogické činnosti (nácviková a skupinová psychoterapie, hypnóza, manželská terapie). Jak v závěru prof. S. Kratochvíl zdůraznil, podle „sympatické“ koncepce směru tzv. transakční analýzy, měla by psychologie lidem především pomáhat *nacházet kladné stránky života: Hledáme a podporujeme klady u druhých a můžeme si je připustit i u sebe.*

Cena Františka Palackého, která byla zřízena k příležitosti dvousetého výročí narození Františka Palackého 14. 6. 1998, je oceněním vynikajících výsledků tvůrčí činnosti na poli vědy nebo kultury, které přispívají k prestiži ČR a UP. Cenu uděluje jménem UP její rektor zpravidla jednou za dva roky.

V roce 1998 byla cena udělena historikovi prof. J. Polišenskému, Dr.Sc., v roce 2000 byl laureátem biolog prof. O. Nečas, DrSc..

-nav-, foto A. Jankovský

Od pátku 21. do neděle 23. 6. se v rámci olomouckých Dnů zdravotně postižených konal tradiční **Knepkův memoriál**, který již po osmdesátce pořádala FTK UP. Bohatý program ocenili kromě vozíčkářů také nevidomí a slabozrací spolu se svými věrnými průvodci.

-red-, foto -tj-

Tradičně největší počet zájemců o studium **znamenala Právnická fakulta UP**, na niž letos zaslalo přihlášky 2500 studentů. Dav mladých lidí postával 18. 6. od ranních hodin před budovou PF UP, aby se podrobil přijímacím testům. Na jejich základě bude ke studiu přijato zhruba 230 posluchačů.

-red-, foto -ano-

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Sergej Bubka hostem Fakulty tělesné kultury UP

Katedra rekreologie FTK UP uspořádala ve dnech 13. – 14. 6. 2002 druhé mezinárodní setkání odborníků k problematice sportovního managementu. Setkání se konalo v prostorách Tennis Club Hotelu v Prostějově pod záštitou FTK, marketingové společnosti TK plus, s. r. o., a generálního sponzora akce, společnosti Unipetrol, a. s.

Pozvání na setkání přijal sportovec S. Bubka (na snímku vlevo), člen exekutivy MOV, který přednesl zajímavý referát *Všeobecný pohled na trendy sportovního managementu ve světě*, doplněný názorným videomateriálem z posledních letních a zimních olympijských her. Setkání se zúčastnili také slovinští hosté doc. B. Pistotnik a Dr. B. Sila z Univerzity v Lublani.

Cílem setkání byla výměna názorů a praktických zkušeností k problematice sportovního managementu. Byly zde diskutovány problémy z okruhu managementu životního stylu, ekonomických aspektů sportu, současných trendů a problémů sportovního managementu i otázky přípravy odborníků v oblasti sportovního managementu.

Dvoudenní jednání zahájil děkan FTK prof. F. Vaverka. Blok životního managementu uvedl zajímavým příspěvkem proděkan doc. P. Stejskal. O problematice výuky managementu životního stylu hovořili Mgr. R. Hanuš a Mgr. R. Šlachta, PhD. O sociologických aspektech životního stylu hovořil PhDr. J. Čihovský z téže katedry.

V tematickém bloku teoretické a praktické aspekty sportovního managementu, který řídil doc. M. Hrabovský, vystoupil se svým příspěvkem PaedDr. T. Dohnal o koncepci systému organizace a řízení komunální rekreace. Dále pak hovořil Mgr. J. Výborný o ekonomických rozměrech komunity rozhodčích v ledním hokeji a Ing. V. Hobza o problematice externalit volnočasových kapacit. T. Rak se zabýval problematikou dobrovolné práce ve sportu. Velkou pozornost vzbudil zajímavý instruktážní film o virtuální reklamě.

V bohaté diskusi mimo jiné promluvil doc. B. Komeščík o bakalářském studiu rekreologie v Hradci Králové, doc. J. Novotný z VŠE v Praze o obecných ekonomických aspektech sportu, Ing. H. Kotíková, PhD., a Mgr. J. Skoumal. Diskusní příspěvky budou uveřejněny v připravovaném sborníku.

Katedra rekreologie FTK UP bude pokračovat v tradici těchto mezinárodních konferencí v duchu požadavků účastníků setkání, kteří toto setkání opět velmi pozitivně hodnotili.

PhDr. J. Čihovský, FTK UP, foto archiv autora

Oprava a omluva

V minulém čísle jsme v rubrice „Víte, že...“ publikovali několik nesprávných údajů, týkajících se kandidátů z UP doc. V. Ryznara a prof. J. Mačákové. Přesná informace měla znít: **Za Sdružení nezávislých kandiduje z prvního místa doc. V. Ryznar, CSc. a ze třetího místa jako nezávislá kandidátka prof. J. Mačáková, CSc., rektorka UP. Za Stranu zelených kandidoval jako nezávislý kandidát RNDr. M. Holzer z PdF UP. Současně jsme nesprávně uvedli, že šlo o volby do Parlamentu ČR – správně: do Poslanecké sněmovny PČR.**

Omlouváme se.

Redakce

11. mezinárodní pneumologický kongres

Ve dnech 20. 6. až 23. 6. proběhl v komplexu Sídla v Olomouci pod patronací ministra zdravotnictví ČR 11. mezinárodní pneumologický kongres, který se komplexně zabýval plicními nemocemi. Účastníci z osmi zemí diskutovali mimo jiné o příčinách, diagnostice a léčbě nejčastějších nemocí, jako je chronická bronchitida (CHOPN), průduškové astma,

zápaly plic a plicní rakovina. Pozornosti nešla tuberkulóza, plicní fibrózy a sarkoidóza. Kongresu se kromě pneumologů účastnili i hrudní chirurgové, pediatři, anesteziologové, mikrobiologové, imunologové a zvláštní sekce byla věnována plicním nemocím z povolání. Spolu s přednáškami a posterami bylo prezentováno téměř 240 odborných sdělení.

Prof. R. P. H. Green přednášel na Katedře klasické filologie FF UP

V rámci přednáškového cyklu k 10. výročí obnovení Katedry klasické filologie na FF UP vystoupil 28. 5. 2002 na půdě jmenovaného pracoviště se svou přednáškou prof. R. P. H. Green, vedoucí *Department of Classics na University of Glasgow*. Prof. Green patří k nejvýznamnějším odborníkům na literaturu pozdní antiky a je mimo jiné i autorem komentované edice kompletního díla pozdně antického básníka a profesora rétoriky v galské Burdigale (Bordeaux), Ausonia. Před auditoriem sestávajícím převážně ze studentů a členů katedry prof. Green přednesl příspěvek na téma *Literatura a kultura v době Konstantina Velikého*, v němž se soustředil na dva významné latinské autory této doby. Prvním z nich byl vychovatel Konstantinových synů Lactantius, církevní otec, jenž zásadním způsobem ovlivnil přístup křesťanské církve k dědictví antické pohanské kul-

Na kongresu vystoupily také světově uznávané osobnosti lékařské vědy jako prof. O. P. Sharma z Los Angeles, prof. P. Barnes z Londýna, prof. S. Daum z Mnichova, dr. A. Gregorová z Edinburgu a další.

Na kongresu byly uvedeny zcela nové poznatky z oblasti biologických aspektů plicních nemocí, byly poprvé prezentovány některé nové léky, nové endoskopické a chirurgické metody. Z perspektivních léků byla především věnována pozornost novému onkologickému přípravku *Iressa*, léku s příznivým účinkem na vleký zánět průdušek – *Thiotropium* nebo léku umožňujícímu odvykání kouření – *Zyban*.

Na kongresu představila své aktivity v loňském roce založená Česká občanská iniciativa proti obstrukční plicní nemoci – COPN a také společnost proti astmatu ČIPA.

Kongres organizovala Klinika plicních nemocí LF a FNO, která v tomto roce slaví 75. výročí založení prvního plicního oddělení v Olomouci; předsedou organizačního výboru byl prof. V. Kolek, DrSc. Kongresu se účastnilo více než 700 odborníků, což svědčí o tom, že plicní nemoci patří mezi nejzávažnější problémy současné světové populace a že jsou oprávněně středem zájmu odborné veřejnosti.

Ze společenských akcí se vydařily večer s Janem Kalouskem, tenisový turnaj, ohňostroj nebo soutěž o řešení kasuistických kvízů. Jediné průřez mračen znemožnila vystoupit Leoně Machákové na krásném nádvoří areálu univerzitního Informačního centra.

Prof. V. Kolek, LF UP, foto -tj-

tury, druhým pak křesťanský epický básník Iuvenecus. Tento autor uplatnil Lactantiův program vyzývající ke spojení křesťanské zvěsti s pohanskou literární formou ve svém latinském přebásnění evangelií. Jeho skladba tak stála u zrodu nového kuriózního literárního útvaru, tzv. biblického eposu, na jehož tradici navázali v moderní době autoři jako John Milton nebo Friedrich Gottlieb Klopstock. Po přednášce následovala bohatá diskuse svědčící o tom, že dané téma přítomné publikum opravdu zaujalo.

PhDr. J. Šubrt, FF UP

Letní škola epidemiologie

Ve dnech 17. – 21. 6. 2002 se v Olomouci uskutečnil již 3. ročník nástavbového postgraduálního kurzu v oboru epidemiologie, který pořádá Ústav preventivního lékařství LF UP v Olomouci spolu se Státním zdravotním ústavem v Praze – „Letní škola epidemiologie“. Tématem letošní školy byla *Klinická epidemiologie – základ pro evidence based medicine*, téma, které je v současné době nesmírně aktuální ve všech lékařských oborech.

Účastníci z různých oblastí České republiky (Praha, Ústí n. L., Č. Budějovice, Plzeň, Zlín, Olomouc) se v průběhu kurzu seznámili se základními metodologickými principy „medicíny založené na důkazech“ (evidence based medicine) včetně metodik, jak postupovat při vyhledávání informací o „nejlepším důkazu“ a jejich kritickým zhodnocení.

V kurzu přednášeli prof. V. Janout, CSc., prof. S. Komenda, DrSc., a Mgr. J. Potomková z LF UP.

-jav-, foto -mav-

Ze zasedání Kolegia rektorky UP

Ve středu 19. 6. naposledy zasedalo Kolegium rektorky UP. Kolegiu byla předložena *Zpráva o průběhu Academia filmu Olomouc 2002*. Podle slov jeho ředitele PhDr. R. Hladkého se již začíná připravovat další ročník, jenž by se měl konat v týdnu od 24. – 28. 3. 2003. Místem konání bude stejně jako letos Muzeum umění, Divadlo hudby, kino Metropol a kino Centrál.

Prorektor doc. J. Luska a doc. F. Mazal, člen Koordinační rady pro další vzdělávání UP, hovořili o koncepci distančního vzdělávání na UP. Členové Kolegia se shodli na tom, že by se měl vytvořit spolupracující systém všech fakult a středisek. V brzké době by se měly připravit jeden či dva studijní programy v distanční formě, které budou nabídnuty veřejnosti. Postupně pak budou přibývat další. Distanční vzdělávání by mělo fungovat především na bázi tzv. e-learningu (studium prostřednictvím počítačové sítě).

Prorektor doc. Luska dále předložil *Harmonogram přípravy přijímacího řízení pro rok 2003/2004* a upozornil na možnost zaslání přihlášek elektronickou cestou.

Rektorka UP prof. J. Mačáková vyzvala fakultu k podání návrhů na ocenění Cenou ministra školství za výzkum a Cenou ministra pro vynikající studenty a absolventy (do 31. 8. 2002).

-ano-

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Mezinárodní konference o modernizaci technického vzdělávání

Tradice olomouckých mezinárodních setkání odborníků v oblasti všeobecného technického vzdělávání pokračovala v letošním roce mezinárodní vědecko-odbornou konferencí *Modernizace výuky v technicky orientovaných oborech a předmětech*.

Probíhala ve dnech 11. a 12. 6. 2002 v prostorách PdF UP pod záštitou děkana fakulty doc. J. Steigla, CSc. Konference se konala ve spolupráci s Katedrou technických předmětů PdF Univerzity v Hradci Králové, Pracoviskem UNESCO PdF UKF v Nitře a Střední průmyslovou školou strojnickou v Olomouci. Úroveň

konference zajišťoval mezinárodní vědecký výbor složený z odborníků z Polska, Slovenska, Rakouska a České republiky (devět profesorů, čtyři docenti) pod vedením vědeckých garantů konference prof. J. Stoffy, DrSc., UP Olomouc, a prof. P. Cyruse, CSc., UHK Hradec Králové.

Jednání konference zaměřilo největší pozornost na perspektivu a vývojové trendy všeobecného tech-

nického vzdělávání v českém školském systému. Zájem byl soustředěn zvláště na rozšíření hledisek souvisejících s rozvojem informačních technologií, uživatelskými aspekty techniky a potřebnými občanskými kompetencemi žáků, studentů i absolventů pregraduální přípravy učitelů technicky zaměřených předmětů. Aktivní účast zahraničních pracovníků umožnila širší komparaci koncepčních i metodologických témat. Konferenční činnost probíhala paralelně ve třech sekcích: *inovace obsahu technického vzdělávání, informační a komunikační technologie a didaktické technologie*.

Scientometrické ukazatele: 13 profesorů, dva DrSc., 28 docentů, 32 Ph.D., 26 CSc., 40 doktorů přírodních věd, filozofie a pedagogiky, 44 inženýrů, 24 magistrů.

Stručné výtahy přednášek z pléna i příspěvků v sekcích obsahuje současně vydaná publikace *Modernizace výuky v technicky orientovaných oborech a předmětech*. Z jednání konference budou do konce roku 2002 vydány *Dotanky*.

Pořadatelé děkují pracovníkům ubytovací kanceláře Správy kolejí a menz UP L. Augustinové a J. Šimkové za vstřícné a operativní zajištění ubytování v souladu s požadavky hostů.

Účastníci ocenili výsledky a průběh konference i kulturní prostředí a historické památky města Olomouce.

PhDr. I. Procházková, CSc., PdF UP
Na snímku doc. O. Barath, CSc., z PdF UKF v Nitře, při přednášce na téma *Postavení demonstračního experimentu v technologii přírodovědného a technického vzdělávání*.

Foto -tj-

Podzim ve znamení voleb – tentokrát univerzitních

Na začátku příštího akademického roku bude stát olomoucká univerzita hned před několika volenými akty: proběhnou volby rektora a děkanů pěti fakult UP.

První funkční období současné rektorky UP prof. J. Mačákové, CSc., která byla zvolena Akademickým senátem UP 3. 11. 1999, končí 31. 1. 2003. Spolu s dalšími novými rektory českých vysokých škol byla jmenována prezidentem republiky 25. 1. 2000; slavnostní inaugurace proběhla v aule PF UP 21. 2. 2000.

Rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., může kandidovat znovu, neboť zákon o vysokých školách (111/1998 Sb.) stanoví, že *funkci rektora může tatáž osoba vykonávat na téže veřejné vysoké škole nejvýše dvě po sobě bezprostředně jdoucí funkční období*. Funkční období rektora je tříleté.

Podle informací předsedy Akademického senátu UP MUDr. Z. Zlámalá budou volby nového rektora vyhlášeny na prvním zářijovém zasedání AS UP. Jak dále uvedl, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR by uvítalo, aby návrh na jmenování nového rektora UP obdrželo nejpozději do 15. 11. 2002.

V roce 1999 byli příslušnými akademickými senáty zvoleni děkani pěti fakult UP. Třileté funkční období děkanů doc. Č. Čihálik, CSc. (Lékařská fakulta), prof. J. Lasovského, CSc. (Přírodovědecká fakulta), doc. V. Rehana, CSc. (Filozofická fakulta) a doc. J. Steigla, CSc. (Pedagogická fakulta) končí 31. 1. 2003; děkanská funkce prof. F. Vaverky, CSc. (Fakulta tělesné kultury) 9. 2. 2003. Podle zákona o VŠ platí i pro funkci děkana fakulty ustanovení, podle něhož nelze být zvolen více než dvakrát za sebou; současní děkani PŘF, FF, PdF a FTK, kteří absolvovali již dvě funkční období, proto letos kandidovat nemohou.

Děkan CMTF doc. P. Ambros byl zvolen 10. 5. 2000 na druhé funkční období 1. 7. 2000 – 30. 6. 2003.

Děkan PF UP JUDr. M. Malacka byl zvolen 8. 10. 2001 na první funkční období 1. 11. 2001 – 31. 10. 2004.

Volby děkanů fakult UP by se měly uskutečnit nejpozději do 15. 12. 2002.

-mav-

Fakultní senáty znají své předsedy

V Žurnálu č. 29 jsme uveřejnili jména členů nového Akademického senátu UP. Ve stejnou dobu, kdy probíhaly volby do Akademického senátu UP, volili členové akademické obce rovněž zástupce do akademických senátů svých fakult.

Fakultní akademické senáty již mají za sebou svá první zasedání, na jejichž programu byla mimo jiné volba předsedy. Předsedou AS Filozofické fakulty se stal dr. W. Engelbrecht, předsedou AS Právníké fakulty byl znovu zvolen Mgr. M. Černý. Ve své funkci bude na Lékařské fakultě pokračovat také MUDr. Z. Zlámal, předsedkyní AS Fakulty tělesné kultury se stala prof. J. Riegerová, AS Pedagogické fakulty zvolil do svého čela PhDr. M. Chrásku, Ph.D., a AS Přírodovědecké fakulty povede RNDr. J. Mazura. Na Cyrilometodějské teologické fakultě proběhnou volby nového Akademického senátu v příštím roce. Předsedou zůstává doc. R. Smahel.

-red-

V nedávno rekonstruovaných prostorách nad hradbami se v podvečer 18. 6. konala **zahradní slavnost Katedry politologie FF UP**.

-red-, foto -tj-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Úloha univerzit v budoucí informační společnosti

Příprava vzdělané populace pro nastupující informační společnost se týká všech vzdělávacích institucí, zejména však univerzit, vysokých a středních škol, bez ohledu na jejich odborné zaměření. To je téma, kterým se chce zabývat celostátní konference *RUFIS 2002 (The Role of Universities in the Future Society)*, která se bude již po sedmé konat tentokrát v Brně, pod záštitou rektorů Masarykovy univerzity, Vysokého učení technického a primátora města Brna ve dnech 3. – 4. 9. 2002.

Bližší informace naleznete na internetové adrese <http://www.rufis.cz>, kde se každý účastník může přihlásit.

-red-

Nabídka letní dovolené

Vedení FF UP v Olomouci zajistilo ve spolupráci s cestovní kanceláří PROPAGO Hodonín letní rodinnou rekreaci u Jaderského moře v kempu San Francesco u města Caorle. Ubytovaní je v dřevěných chatkách pro 4–5 osob. Volné termíny: 3. – 13. 7., 13. – 23. 7., 1. – 8. 9. 2002. Bližší informace podá sekretářka děkana FF S. Marcinková (tel. 5633011).

-red-

Chcete se ptát a diskutovat?

Na zasedání Kolegia rektorky UP 19. 6. 2002 byl přijat návrh na zřízení nové rubriky na webových stránkách UP, která by měla studentům, akademickým pracovníkům a zaměstnancům UP umožnit pružnou komunikaci s vedením univerzity prostřednictvím dotazů či připomínek (včetně anonymních). Zájemci naleznou novou rubriku pod názvem „diskuse“ v menu **univerzita** (www.upol.cz – diskuse). V současné době lze touto formou komunikovat s rektorkou a prorektory UP.

-red-

Změna otevírací doby prodejny skript

Upozorňujeme, že prodejna skript a učebnic VUP bude pro veřejnost otevřena od **1. 7. do 12. 7. 2002** a od **5. 8. do 30. 8. 2002** následovně:
po – čt: 9 – 12 hod., 13 – 15.30 hod.;
pá: 9 – 12 hod., 13 – 15 hod.

Ve dnech 15. 7. – 4. 8. 2002 bude prodejna skript **uzavřena**.

-mif-

Mládež na pomoc kulturnímu dědictví

Vlastivědná společnost REGIO v Klatovech ve spolupráci s Okresním muzeem v Klatovech připravila pro rok 2002 pokračování pilotního projektu *Mládež na pomoc kulturnímu dědictví*.

Pracovní pobyty jsou založeny na dobrovolné pracovní aktivitě ve prospěch záchran a ochrany movitého a nemovitého kulturního dědictví jihozápadních Čech a řešení problémů tvorby a ochrany životního prostředí. Uhrazeno bude jízdné a stravné.

Nutné vybavení: stan, spací pytel, nádobí, pracovní oděv. Termíny: 30. 6. – 13. 7. 2002, 18. – 31. 8. 2002, 13. – 15. 9. 2002.

Bližší informace podají I. Sieberová a Mgr. L. Smolík (tel. 0186/316011).

-red-

Upozornění redakce

Připomínáme čtenářům Žurnálu UP, že v průběhu letních prázdnin univerzitní týdeník *nevychází*. Jeho funkci však v tomto období letos poprvé nahradí *Žurnál-Online* na webových stránkách UP (www.upol.cz/Aktuality).

První číslo dalšího ročníku Žurnálu UP vyjde na začátku nového akademického roku v polovině září 2002.

-red-

ROZHOVOR

Důležité je umět rozpoznat kvalitu

Cenu města Olomouce za rok 2001 letos převzal také historik umění **prof. Milan Togner**, který působí na Katedře teorie a dějin výtvarných umění FF UP. Prof. Togner má významný podíl na zápisu Sloupu Nejsvětější Trojice do Seznamu kulturních památek UNESCO, byl také spoluautorem publikace vydané při této příležitosti. Prof. Togner je autorem řady statí a výstav. V roce 1984 publikoval v časopise Umění stať *Objev pozdně gotických nástěnných maleb v Olomouci* a téhož roku vydal spolu s Ivo Hlobilem a Pavlem Michnou první zevrubnou monografii města pod názvem *Olomouc*, kam přispěl kapitolami o umění od roku 1650 do 80. let 20. století. V roce 1994 se podílel na vzniku stálé expozice Muzea umění Olomouc pod názvem *Olomoucká obrazárna I, Italské malířství 14. – 18. století z olomouckých sbírek*. Dlouhodobě se zabývá uměleckohistorickým výzkumem olomouckých památek.

Zájem o umění ve vás údajně probudil váš otec – známý olomoucký advokát, který se přátelil s malíři a literáty. Porádaly se u vás doma umělecké dyháčky?

Dyháčky zrovna ne. Nehledě k tomu, že mé mládí spadá do bezprostředně poválečné doby, kdy se takové sedánky moc nenosily. Jistě, mé rodiče navštěvovala celá řada přátel, ale nepovažoval bych to za nějaké větší akce.

Po základní škole jste začal studovat chemii. Proč?

Po základní škole jsem šel pracovat do závodu MILO Olomouc, který mně pak umožnil studium na chemické škole v Ústí nad Labem. V té době jsem byl nadšeným chemikem.

Dějiny umění jste vystudoval externě na Filozofické fakultě v Brně. Jaká byla atmosféra a kulturní klima Brna 60. let?

Atmosféra byla báječná. Bylo to jistě dáno tím, že byl člověk mladý, takže si spoustu věcí neuvědomoval. Když je člověku dvacet, tak je krásné všechno. Šedesátá léta byla sama o sobě fenoménem. Řekl bych, že to byla doba obrovských nadějí, které se sice později ukázaly jako liché, ale v té době nicméně byly. Všichni jsme tehdy byli nadšeni, protože i panující socialismus se začal stávat přijatelným. Věřili jsme, že tu existuje něco jako třetí cesta.

Tehdejší brněnská kultura byla velmi vyhraněná. Působila tam celá řada velkých osobností. Byli to v první řadě naši profesori – prof. V. Richter a prof. A. Kotal, k nimž jsme vzhlíželi s nesmírnou úctou. Měli přitom nesmírně omezené možnosti, do světa se dostávali velice málo, jejich myšlenkový potenciál byl přitom obrovský. V Brně jste se mohli tehdy setkat s Olegem Susem, s Aloisem Mikulkou, s Janem Skácelem. Umělecká atmosféra byla pro nás nesmírně přitažlivá.

Kam jste zamířil po absolvování fakulty?

V posledním ročníku jsem nastoupil do Uměleckohistorického muzea v Kroměříži. Ze sbírek kroměřížského zámku tehdy začala vznikat galerie, která se navíc rozšiřovala o řadu nákupů a akvizic. Vše vypadalo velmi nadějně, v roce 1969 však bylo muzeum zrušeno.

Jste autorem několika publikací o výtvarném umění na Moravě. Je už v tomto směru Morava probádána nebo je stále co objevovat?

*Morava je bohužel probádána velmi málo. Předně chybí to naprosto základní, a to soupis památek. Existují pouze dva díly soupisu, třetí mapující Olomouc se snad někdy objeví, čtvrtý díl je v nedohlednu. Potom si myslím, že na Moravě není vůbec zpracováno 17. století, nebo jenom velice omezeně. K tomu je také směrována výzkumná činnost naší katedry, která již v tomto směru něco udělala. Kolega prof. I. Hlobil byl v čele týmu, jenž realizoval podle mého názoru epochální výstavu *Od gotiky k renesanci*, která kvalitně a fundovaně zpracovala období 1400–1550. Snad se podaří obdobně zpracovat i 17. století, případně období raného baroka, na Moravě mimořádně silného. Čekám, že výsledky budou pro mnoho kolegů překvapující, neboť na území Moravy působilo několik výrazných uměleckých osobností.*

Do výzkumu zapojujeme i studenty, kteří realizují dílčí úkoly. Pokud se nám podaří získat na náš výzkum grant, budeme se do něj snažit začlenit co nejvíce posluchačů.

Měl jste významný podíl na zápisu Sloupu Nejsvětější Trojice do Seznamu kulturních památek UNESCO. Mohla by se podle vás o zápis ucházet ještě nějaká jiná olomoucká či moravská památka?

Proces zápisu je poměrně náročná záležitost. Člověk se vždy drží trochu vzadu, když si uvědomí, že by ta „jeho památka“ měla patřit do stejné kategorie jako pyramidy nebo Čínská zeď. Navíc se obávám, že v poslední době dochází k mírné devalvaci v hodnocení památek. Když se jedná o těchto věcech v sídle UNESCO v Paříži, tak je to do jisté míry politická záležitost. Vytváří se tu prostor pro celou řadu památek, které my bychom za památky vůbec nepovažovali. V současné době se snaží v této oblasti prosadit africké státy.

K vaší otázce. Nejsem si jist, zda by si některá moravská památka mohla činit nárok na zápis. Myslíím, že nárok se vylučuje u městských celků, které nejsou v žádném případě tak zachovalé a autentické, aby mohly být do Seznamu zařazeny. V současné době se hledají spíše solitérní památky typu olomoucké Trojice. Je to památka, která má jednak sama o sobě nesporné umělecké kvality, ale je zároveň reprezentativním typem. To znamená, že Trojice reprezentuje jak samu sebe, tak především všechny středoevropské trojiční sloupy. V kterémkoli městěčku v Maďarsku, Rakousku, v jižní části Polska či v Bavorsku najdete na náměstí trojiční sloup – tu větší, tu menší, tu rozsáhlejší, tu skromnější. Olomoucká Trojice je z nich největší, nejpečlivěji zdokumentovaná a reprezentuje, jak již bylo řečeno, středoevropskou vlnu výstavby trojičních sloupů, která trvala asi 100–150 let.

V historii moravského výtvarného umění se objevuje řada cizinců. Zajímají se o jejich moravské působení také zahraniční kunsthistorici?

Jistě. Zvlášť v poslední době. Můžu to dokumentovat na Paolu Paganim, s nímž jsem měl, dá se říct, obrovské štěstí. V době, kdy jsem se

o něj začal zajímat já, můj italský kolega Alessandro Morandotti projevil tentýž zájem. Četl můj článek o Paganim a navázal se mnou kontakt. Kolegu Morandottiho zajímalo Paganio moravské působení, které jsem já zpracovával. Paganio zanechal na Moravě část svého díla, které v Itálii nebylo známé. Vznikla mezi námi velmi sympatická spolupráce, jež vyvrcholila výstavou o Paganim v galerii Zist v italské části Švýcarska. Podobných spoluprací bude určitě přibývat. Na Moravě působila celá řada osobností. Mám na mysli třeba Filipa Abiattiho, o němž Italové vědí, že někde za mlada působil, ale nevědí kde a co tam dělal. Dnes je to velice respektovaný severoitalský umělec. Když jsem ve Florencii pátral po jeho bibliografii, zjistil jsem, že nesmírně narůstá. O jeho díle existuje již 80 bibliografií, ale všechny začínají až v době jeho dospělosti. Jeho moravské působení je v Itálii naprosto neznámé.

Jako vysokoškolský pedagog se podílíte na výchově uměnovědného dorostu. Co se studentům snažíte předat?

Učím je především poznávat kvalitu. To je, myslím si, pro historika umění naprosto rozhodující. Musí získat určitý základ – historický, teoretický, aby byli schopni ihned rozpoznat kvalitu. Obzvlášť u moderního umění je to nesmírně důležitá věc. Ani já si nejsem někdy jistý, zda jsem schopen tu kvalitu u současného umění rozeznat. Jsem ji schopen rozpoznat u starého umění, respektive u umění s určitým generačním odstupem. Tam se cítím silný. U současného umění takovou sílu nemám.

A pak se snažím, aby to byli kultivovaní lidé a aby byli tomu oboru co platní.

Za rozhovor poděkovala

A. Novobilská, foto -tj-

UNIVERZITNÍ PRACOVNÍŠTĚ INFORMUJÍ

Výuka praktického lékařství

Tradice praxe mediků na obvodech se na LF UP v Olomouci datuje již od padesátých a šedesátých let. Zpočátku šlo o týdenní praxi pro obor organizace zdravotnictví a hygieny. Již tehdy se při ní studenti zajímali více o klinickou stránku práce obvodního lékaře než o shromažďování různých, převážně statistických údajů, které pro jejich zprávu o praxi musela stejně ze svých výkazů dát dohromady obvodní sestra.

Později se náplň této praxe stala více klinickou, byla rozšířena na tři týdny a jejím vedením byl pověřen doc. MUDr. Vladko Horčíčka, CSc., z III. interní kliniky. K úvodnímu semináři byli přivzváni lékaři z terénu, kteří se pak stali externími pracovníky lékařské fakulty. Zdá se, že v tomto směru Olomouc předběhla ostatní lékařské fakulty, kde se výuka praktického lékařství začala v různé formě uplatňovat až po vzniku praktického lékařství jako samostatného oboru. Doc. Horčíčka navázal kontakty s ostatními fakultami, zejména s Ústavem rodinného lékařství v Brně, kde probíhala mezifakultní setkání vyučujících tohoto oboru.

Počátkem akademického roku 1999/2000 zahájil na LF UP v Olomouci svou činnost samostatný Ústav praktického lékařství, jehož odbornými pracovníky se po konkurzním řízení stali praktičtí lékaři MUDr. Libor Kvapil, MUDr. S. Králůvá a MUDr. Jar. Veselý. Všichni zůstávají terénními lékaři a jejich pracovní úvazek v Ústavu činí dohromady necelý jeden úvazek. Systém výuky vychází z praxe, zavedené již v dřívějších letech.

V současné době je ve studijním programu všeobecného lékařství zařazena výuka praktického lékařství do 11. a 12. semestru (6. ročníku) studia. Je uvedena seminářem, který je zaměřen na metodiku práce praktického lékaře, zejména na aplikaci medicínských znalostí v podmínkách terénu, na účelnost nebo neúčelnost některých vyšetření, na rozdíly proti práci v nemocnicích a na návštěvní službu. Další část semináře se týká etických problémů praktického lékaře, postavení praktického lékaře a jeho zařazení do systému zdravotnictví. Následuje třítydenní praktická výuka u vybraných praktických lékařů, podle systému jeden student u jednoho lékaře. Vzhledem k omezeným možnostem jsou ke spolupráci vyzváni i praktičtí lékaři v místě trvalého bydliště studentů.

Ukolem výuky je seznámit studenty s praktickou medicínou, tj. s medicínou, kterou se až doposud učili, ale praktikovanou v podmínkách a možnostech terénu, kde není každé vyšetření doprovázeno celým screeningem laboratorních vyšetření a není možné stálé sledování pacienta. Student se zúčastní běžných pracovních dnů praktického lékaře, sleduje jeho vedení anamnézy, vyšetření, medicaci i využití komplementu, vidí a učí se komunikaci mezi lékařem a pacientem, provází ho při návštěvách pacientů. Demonstrován je tak vlastně způsob myšlení nutný pro práci v terénu, student se učí být neustále ve střehu, poněvadž po řadě zcela banálních případů se může zcela nenápadně objevit velmi závažný stav, který na sebe nemusí ničím dramatickým upozornit. Spatří lehká onemocnění

Z VĚDECKÝCH PRACOVÍŠŤ UP

Klinická studie

Klinická pracoviště LF UP a FNO jsou zapojena do velkého počtu tzv. klinických studií. Jejich seznam by byl velice obsáhlý a tak snad jen pro ilustraci: na Onkologické klinice probíhá výzkum cytostatika *Protaxelu*, na Neurologické klinice studie *MATCH* – zkoumání účinku dvou antiagregancií.

Co to vlastně klinická studia je a jaký má účel? I když tu existuje více variant, přece jen nejčastějším impulsem ke klinické studii je výsledek předklinického a základního výzkumu: chemická látka, která má protibakteriální, protivirové, cytostatické nebo jiné medicínsky zajímavé účinky, prokázané v pokusech *in vitro* (ve zkumavce) a na laboratorních zvířatech. Taková látka je potenciálním léčivem a klinickou studii se ověřuje její použitelnost k léčbě lidských pacientů.

Klinická studie zahrnuje soubor testů a vyšetření, kterými je ověřována farmaceutická kvalita, účinnost a nezávadnost testované látky. Její vedlejší účinky musí být přijatelné z hlediska závažnosti onemocnění. Klinické

není, obtížně diagnostikovatelné počátky některých nemocí, jakož i chronické stavy a polymorbiditu. Snahou je, aby se student zúčastnil i návštěvní služby a rozhodování o přínosu doplňujících vyšetření, když je k nim někdy u nechodících pacientů nutný i několikakilometrový převoz sanitkou.

Při praxi si uvědomí i pozdější odborník lůžkového oddělení, za jakých podmínek je pacient odeslán k hospitalizaci, ale zejména do jakého prostředí je pacient propuštěn, a udělá si představu o možnostech terénu. Pozná i řešení náhlých stavů, řešení sociálních problémů, některé konfliktní situace i lidské vlastnosti praktika v přístupu k pacientům a jejich problémům. Seznámí se také s administrativou, posudkovou činností, návrhy lůžkové péče, vyšetřením pro Okresní správu sociálního zabezpečení, vyšetření na žádost pacienta pro řídičský průkaz, pro zbrojní průkaz a podobně.

Systém prevence a dispenzarizace, závodní péče, styk s pojišťovnami, hrazení léků a podobně bývá pro studenty velkou neznámou, bez praxe příliš složitý, takže i s touto problematikou bývá v terénu průběžně seznamován.

Na závěr jsou studenti ohodnoceni praktickým lékařem a sami odpovídají na několik anketních otázek k tomu, jaký mají názor na práci praktického lékaře co do náročnosti odborné či fyzické. Mají srovnat svůj názor na tuto práci před a po praxi. Z odpovědí vyplývá, že řada studentů si představovala práci praktika zcela jinak, že po praxi hodnotí jeho znalosti i medicínskou dovednost a zejména lidský přístup mnohem výše než před praxí.

Povinná výuka praktického lékařství je zatím uskuťčována jen v 6. ročníku. Výhodou je, že studenti už mají značné znalosti z preklinických a klinických oborů, nevýhodou je, že pro eventální rozhodování při volbě oboru je to již poměrně pozdě. Rada studentů v anketě proto doporučovala zařadit seznámení s praktickým lékařstvím do nižších ročníků studia. V posledních třech letech byla tedy rozšířena výuka praktického lékařství do 5. ročníku, do předmětů kategorie C. V letošním roce byl Ústav praktického lékařství navíc pověřen vedením seminářů o lékařské etice v praxi pro 3. ročník v rámci výuky sociálního lékařství; tyto semináře byly příznivě přijaty i hodnoceny.

Problémem je výuka pro anglicky mluvící studenty. Praxe v terénu jim byla umožněna mimo republiku, v Olomouci měli možnost praktikovat u čtyř lékařů. Úvodní seminář se však pro ně podařilo zajistit až v letošním roce získáním prof. MUDr. K. Šipra z Brna.

Mimo výuku studentů pořádá Ústav praktického lékařství společně se Spolkem lékařů odborné semináře pro praktické lékaře okresu v rámci kontinuálního postgraduálního vzdělávání a MUDr. L. Kvařpil je také školitelem pro atestační přípravu oboru.

MUDr. L. Kvařpil, LF UP

studie zpravidla plánují a provádějí farmaceutické firmy ve spolupráci s kliniky. Navrhovatel studie oznámí všechny výsledky předklinické fáze výzkumu zdravotnickým úřadům. Musí vybrat vhodné kliniky a prokázat kvalifikaci lékařů i ostatního personálu zapojeného do studie. Kromě toho předkládají organizátoři klinické studie plán klinického testování – protokol studie. V něm je uveden cíl studie, vědecké podklady zdůvodňující navrhovaný postup a všechny metodické a materiálové jednotlivosti celého průběhu studie. Tento písemný materiál posuzuje nezávislá etická komise složená z lékařů, právníků a obvykle zde bývá i teolog. Etická komise posoudí, zda údaje v předloženém plánu studie jsou dostatečné a použití látky k testování u pacientů přípustné.

Vlastní klinická studie probíhá na testovaných osobách ve třech fázích. Ve fázi I se testuje jedovatost (toxicita) a snášenlivost (tolerance) nové látky pro člověka, rovněž její terapeuticky vhodné dávkování. Klinická studie začíná zpravidla testováním několika osob-dobrovolníků. Jestliže se zjistí, že člověk podání látky snáší, následuje fáze II. Ta má na desítkách pacientů ozeřmit, na která onemocnění látka účinkuje a jaký způsob podání a dávkování je nevhodnější. Při testování medikamentů proti rakovině jsou do studie zařazeni zpravidla pacienti v pokročilém stadiu nádorového onemocnění a okruh testovaných bývá omezen na osoby se stejným druhem nádoru. Cílem fáze III je porovnat účinnost a snášenlivost látky s účinností dosavadních léčebných prostředků. V této fázi studie zahrnuje již několik set či tisíc pacientů: na více klinikách často v různých zemích je podle jednotného protokolu zkoumána léčebná účinnost testované látky (multicentrická studie). Aby se v klinické studii potlačil subjektivní prvek a zvýšila se objektivita údajů a korektnost hodnocení, je klinické testování randomizované (náhodný výběr pacientů pro aplikaci srovnávaných preparátů a placeba)

a dvojitě kontrolované. To znamená, že pacient ani lékař, který zaznamenává a hodnotí klinický účinek, neví, kterému z pacientů je podáván jaký preparát nebo placebo. Placebo je zdánlivý lék, je k nerozeznání od pravého, ale neobsahuje účinnou složku.

Jestliže takto získané údaje prokážou účinnost látky, předá zadavatel klinické studie získané výsledky příslušnému státnímu úřadu (u nás Státnímu ústavu pro kontrolu léčiv Praha). Ten rozhoduje a vydává povolení k použití látky jako léčiva pro výrobu léku. Jeho rozhodnutí závisí také na tom, zda je účinnost nové látky přinejmenším stejná jako účinnost dosavadních léčiv, zda nový preparát při stejné účinnosti je pacienty lépe snášen nebo má příznivější cenu.

Od preklinické fáze přes klinickou fázi I až III k povolení výroby nového léku uplyne zpravidla pět a více let. V USA stojí vývoj nového léku kolem 500 milionů dolarů. To ovšem znamená, že malá země jako je naše, není schopna dotovat celý vývoj nového léku až do finálního výstupu ve výrobě a kooperace s průmyslovými kruhy ekonomicky vyspělých zemí je tedy nutná. Což je např. případ nedávno medializovaných antivirotik RNDr. A. Holého z Akademie věd ČR nebo cytostatik prof. M. Strnady a spol. z naší univerzity. Neodmyslitelnou součástí vývoje nového léku jsou patentová řízení a licenční smlouvy.

Ještě dodejme, že na evropský trh farmak dohlíží od roku 1998 centrální úřad *European Agency of Medicinal Products* se sídlem v Londýně. Realizace každé klinické studie závisí především na vůli pacientů, na jejich dobrovolném rozhodnutí ke spolupráci ve studii: nikdo nesmí být testován bez osobního a informovaného souhlasu, nikomu nesmí být podány látky nevyzkoušené.

Klinická studie je tedy kontrolovaný experiment na lidech realizovaný podle mezinárodně přijatých zásad a principů vědecké metodologie v souladu s ustanovením zákona.

M. Hejtmánek

Poznámka

Nespravedlivé rozhodování

Kdyby se o přijetí či odmítnutí uchazeče o studium na fakultě rozhodovalo s přihlédnutím k jeho tělesné hmotnosti (v kg), pedagogická teorie by hluboce zaplakala. Já to vím; jednou jsem v diskusi o malé spolehlivosti přijímacích zkoušek něco podobného navrhl – a od té doby jsem byl ze všech přijímacích komisí doživotně vyloučen.

Jenomže něco podobného se už řadu let dodnes děje, aniž by to někoho nějak vzrušovalo a kazilo mu to spání. Mluvím o rozhodování praktikovaném univerzálně ve vědeckých radách našich fakult a univerzit. S použitím jednoduchého pravděpodobnostního modelu je totiž možno dokázat (spočítat), že výsledek rozhodování závisí nejen na kvalitě projektu, o němž se hlasuje, a na odborné náročnosti orgánu, který hlasuje. Výsledek rozhodování závisí podstatným způsobem také na tom, kolik členů tohoto orgánu se k hlasování sešlo. Tento faktor by ovšem měl být pro výsledek hlasování zcela irrelevantní. To, že irrelevantní není, je něco podobného jako přijímací zkoušky konané s přihlédnutím k tělesné hmotnosti uchazeče.

Na vysvětlenou musím upřesnit, jakým způsobem se běžně hlasuje. Prvním požadavkem hlasování umožňujícím je, aby účast členů orgánu překročila quorum, tj. předem stanovenou hranici (která běžně činí 60 % zvolených členů). Druhým požadavkem stanoví, že projekt, o němž se hlasuje, bude schválen, jestliže se pro něj vysloví nadpoloviční většina zvolených členů orgánu. Nikoli většina z počtu přítomných.

Výpočty ukazují, jak silně závisí pravděpodobnost úspěšného přijetí projektu na tom, kolik členů orgánu se k hlasování dostavilo. Při dané kvalitě podaného návrhu a dané odborné náročnosti orgánu má projekt tím větší šanci na přijetí, čím více členů orgánu se k hlasování sešlo. Naopak s klesajícím počtem přítomných šance projektu uspět klesá, a to poměrně výrazně, takže autoři projektů, o nichž se hlasuje za relativně nízké účasti členů orgánu, jsou značně znevýhodňováni a poškozováni. Přesto se tak už po řadu let děje a zřejmě i nadále dít bude. Nespravedlnost napravena nebude.

V této kratičké úvaze nemohu uvádět příslušné vzorce a číselné výsledky. Jsou však kdykoli pro případné zájemce k dispozici. Myslím, že se jedná o problém manažerský, politologický a právní. Bohužel, žádný ze zmíněných oborů není oborem vědním a kvantitativní úvahy se v něm provozují sporadicky.

Závěrem bych se chtěl zmínit o jedné interpretaci obou popsanych strategií hlasování. Její podstatou je, co se předpokládá o chování (tj. hlasování) těch jedinců, kteří se na zasedání orgánu nedostavili. Zatímco námi praktikovaná strategie předpokládá, že by všichni hlasovali proti přijetí projektu, ona druhá strategie soudí, že by hlasovali pro a proti projektu ve stejném poměru, v jakém pro a proti hlasují ti, kteří skutečně hlasují.

Takže, jak patrně, i do oblasti akademické byrokracie se dá vnést alespoň záblesk světla rozumu.

Prof. S. Komenda

PŘEDSTAVUJEME

Noví profesori UP

Ve Velké aule pražského Karolina proběhl 10. 5. 2002 slavnostní akt jmenování nových profesorů českých vysokých škol. S účinností od 15. 5. převzalo jmenovací dekrety 105 nových profesorů, mezi nimi také šest osobností olomoucké univerzity. V minulém čísle jsme publikovali krátké portréty prvních tří – prof. J. Fialu, prof. J. Háľka a prof. J. Kameníčka; dnes vás seznamujeme se zbývajícími třemi profesory.

Prof. RNDr. Miroslav Mašláň, CSc. (1957)

Přírodovědecká fakulta, Katedra experimentální fyziky
Obor: fyzika

Vědecká a výzkumná specializace: Mössbauerova spektroskopie a její aplikace

Prof. M. Mašláň je autorem/spoluautorem 62 vědeckých publikací, z toho 37 v zahraničí.

Významné publikace z posledních let:

Mashlan, M., Jancik, D., Kholmetskii, A., L.: *YAlO₃: Ce scintillation detector for transmission Mössbauer spectroscopy*. M. Miglierini and D. Petridis (eds.), *Mössbauer Spectroscopy in Materials Science*, Kluwer Academic Publishers, (1999) 391–398.

Jancik, D., Mashlan, M.: *The single-purpose Mössbauer effect analyzer for fast determination of Fe²⁺/Fe³⁺ ratio in ilmenite*, Czech. J. Phys., 51, (2001) 755–761.

Zboril R., Mashlan M., Petridis D.: *Iron(III) oxides from thermal processes-synthesis, structural and magnetic properties, Mössbauer spectroscopy characterization, and applications*, Chem. Mater., 14, No. 3, (2002) 969–982.

Poslední kongresová přednáška:

Mössbauer spectroscopy for study of oxidation processes in iron-containing minerals, The 38th Annual Meeting on Radioisotopes and Radiation in the Physical Sciences and Industries, Tokyo, 11. 7. – 13. 7. 2001.

Prof. M. Mašláň vede v současnosti čtyři postgraduální studenty v oboru aplikovaná fyzika.

Na Přírodovědecké fakultě UP přednáší jadernou fyziku, číslicové měřicí systémy.

Prof. RNDr. Jan Nauš, CSc. (1948)

Přírodovědecká fakulta UP, Katedra experimentální fyziky

Vědecká a výzkumná specializace: biofyzika fotosyntézy, stresy rostlin, optické vlastnosti rostlin, luminescence chlorofylu

Prof. J. Nauš je autorem/spoluautorem 100 vědeckých publikací (44 impaktovaných), z toho 35 v zahraničí.

Významné publikace z posledních let:

Pospíšil, P., Nauš, J. (1998): *Theoretical simulation of temperature induced increase of quantum yield of minimum chlorophyll fluorescence F₇₀₀*. Journal of Theoretical Biology 193, 125–130.

Pospíšil, P., Skotnica, J., Nauš, J. (1998): *Low and high temperature dependence of minimum and maximum chlorophyll fluorescence in vivo*. Biochimica et Biophysica Acta 1363, 95–99.

Bartošková, H., Nauš, J., Výkruta, M. (1999): *The arrangement of chloroplasts in cells influences the reabsorption of chlorophyll fluorescence emission. The effect of desiccation on the chlorophyll fluorescence spectra of Rhizomnium leaves*. Photosynthesis Research 62, 251–260.

Poslední kongresová přednáška: *Application of classical chlorophyll fluorescence techniques for detection of viral and fungal infection of plants*. IXth Days of Plant Physiology, České Budějovice, 17–21 September, 2001.

V současné době vede prof. J. Nauš čtyři postgraduální studenty v oboru biofyzika, a jednoho postgraduálního studenta v oboru optoelektronika.

Přednáší experimentální metody biofyziky, bioenergetiku, optické vlastnosti rostlin, bioelektrické jevy (na PříF UP obor biofyzika a chemická fyzika; na PříF MU Brno molekulární mechanismy fotosyntézy)

Počet citací podle SCI (bez autocitací): 172.

Prof. Ctirad Václav Pospíšil, Th.F., OFM (1958)

Doktorát ze systematické teologie získal v roce 1995 na papežské universitě Antonianum v Římě. Od roku 1996 přednáší dogmatickou teologii na CMTF UP v Olomouci, zaměřuje se na christologii, soteriologii, teologii kříže a trinitologii. Titul docenta získal za soubor prací z christologie a trinitologie na UP v Olomouci v listopadu 1997.

V současnosti vyučuje christologii a trinitologii rovněž na Katolické teologické fakultě UK v Praze. Od září roku 2001 přednáší dějiny teologie také na Husitské teologické fakultě UK v Praze. Je členem České sekce Evropské společnosti pro katolickou teologii, Papežské mezinárodní mariologické akademie, Teologické komise ČBK, vědeckých rad na CMTF UP v Olomouci, KTF UK v Praze, Teologické fakulty Jihočeské university v Českých Budějovicích, Ústavu pro klasická studia AVČR v Praze.

Z jeho publikací připomínáme: *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Praha 2000; *Soteriologie a teologie kříže Bonaventury z Bagnoregia*, Brno 2002; *Bonaventura z Bagnoregia, Putování myslí do Boha*, překlad, poznámky a úvodní studie C. V. Pospíšil. V současné době profesor Pospíšil připravuje studii z oblasti charitologie s titulem *Teologie služby*. Pracuje rovněž na grantovém projektu GACR, jehož výsledkem by měl být český překlad Bonaventurova díla *Breviloquium*.

Prof. C. V. Pospíšil vede na CMTF UP v Olomouci deset doktorandů.

-red-, foto -tj-

Laureátem Ceny Františka Palackého pro rok 2002 je prof. Stanislav Kratochvíl, CSc.

Prof. PhDr. Stanislav Kratochvíl, CSc., je výraznou osobností české psychologie a psychoterapie. Na UP přednáší od roku 1978 a svými kolegy je oceňován pro své inspirativní pracovní nasazení a vysoce odborný a kolegiální přístup ke studentům. Přednášky prof. Kratochvíla jsou vysoce ceněny po stránce obsahové i formální.

Reprezentoval UP svými odbornými vystoupeními v USA na Earlham College, s níž navázala FF UP spolupráci, na Muhlenberg College, dále na psychoterapeutické konferenci ve Výmaru (1999) a na světovém kongresu o hypnóze v Mnichově (2000). Opakovaně se aktivně účastnil konferencí pořádaných Univerzitou Adama Mickiewicze v Poznani, která mu za navázání spolupráce s naší univerzitou udělila v roce 2000 čestné uznání. Referoval na psychoterapeutických konferencích v Tjumeni (1994) a ve Vladivostoku (1995), vedl kurzy psychoterapie v Krasnojarsku. Opakovaně se zúčastnil velkých psychoterapeutických konferencí v USA (v San Francisku,

v Anaheimu u Los Angeles). Jeho výhodou je aktivní znalost angličtiny, němčiny i ruštiny. Ze všech akcí přináší významné poznatky, o kterých referuje v odborných časopisech, zejména v *České a slovenské psychiatrii* i v psychoterapeutickém časopise *Konfrontace*, ale nezapomíná ani na Žurnál UP.

Prof. Kratochvíl obohatil svými výzkumy, tvůrčím zpracováním problematiky a publikováním kvalitních odborných monografií několik oblastí psychologie, psychiatrie a sexuologie.

Zcela unikátní je u nás jeho důkladné vědecké zpracování problematiky hypnózy jak po stránce jejího experimentálního výzkumu (shrnutého v monografii *Experimentální hypnóza*, 1999), tak jejího léčebného využití, představeného v knize *Klinická hypnóza* (2001).

Velmi významné jsou jeho výzkumy i praktické zkušenosti v oblasti *skupinové psychoterapie neurotických poruch*, shrnuté naposledy v monografii *Skupinová psychoterapie v praxi* (2001). Poznatky byly

získány jak na různých domácích a zahraničních pracovištích, tak zejména v terapeutické komunitě pro neurózy, kterou založil a řídí v psychiatrické léčebně v Kroměříži. Pro pacienty napsal populární knížku *Jak žít s neurózou* (3. vydání 2000).

Třetí vydání jeho monografie *Manželská terapie* (2000) představuje základní učebnici a příručku pro manželské poradce, klinické psychology a psychiatry. Shrnuje přístupy i metody ze světové literatury i zkušenosti u nás s oživujícími příklady a jiránkovými ilustracemi.

Do sexuologie zasáhl prof. Kratochvíl významně svým výzkumem účinnosti terapie funkčních sexuálních poruch metodou systematické nácvikové práce s párem podle Masterse Johnsonové. Po zpracování zkušeností s téměř 200 dvojicemi zhodnotil možnosti i meze této léčby a porovnal je s jinými formami terapie. Jeho monografie *Léčení sexuálních dysfunkcí* (3. vyd. 1999) je v naší sexuologii a matrimoniologii vysoce ceněná, v roce 2002 vyšla i v polském

TÉMA: GRANTOVÁ ÚSPĚŠNOST

UP získala od GAČR v letošním roce o sedm grantů méně než loni

V rámci veřejné soutěže pro podporu výzkumných projektů v roce 2002 obdržela Grantová agentura ČR celkem 1587 přihlášek standardních grantů. Granty byly uděleny 555 výzkumným projektům, mezi nimiž uspělo také 13 projektů, jejichž nositelem je Univerzita Palackého.

V oboru přírodních věd byly přijaty celkem čtyři projekty:

Doc. R. Bělohávek, Ph.D.: *Konceptuální svazy nad fuzzy a neurčitými daty: související struktury a matematické základy analýzy dat* (doba řešení: 3 roky); PíF, Katedra matematické informatiky.

RNDr. D. Lazár, Ph.D.: *Změny statistických distribucí parametrů chlorofylové fluorescence způsobené stresem fotosyntetického aparátu rostlin měřené pomocí fluorescenčního imagingu* (doba řešení: 3 roky); PíF, Katedra experimentální fyziky.

Mgr. V. Pavel, Ph.D.: *Komparativní studie reprodukčních strategií vybraných druhů horských pěvců se zaměřením na hnízdní predaci a antipredační strategie* (doba řešení: 3 roky); PíF, Katedra zoologie a antropologie.

Doc. P. Anzenbacher, DrSc.: *Struktura a funkce cytochromů P450 lidského a (mini)prasečího původu* (doba řešení: 3 roky); LF, Ústav farmakologie.

V oboru lékařských věd byly celkem přijaty dva projekty:

MUDr. P. Horák, CSc.: *Hodnocení ukazatelů apoptózy lymfocytů a neurofilních polymorfonukleárů v průběhu systémového lupus erythematoses* (doba řešení: 2 roky); LF, III. interní klinika.

Doc. D. Walterová, CSc.: *Syntéza a studium biologické aktivity nových látek odvozených od silibininu s potenciální aplikací jako chemoprotektanty v dermatologii* (doba řešení: 3 roky); LF, Ústav lékařské chemie a biochemie.

V oboru společenských věd bylo přijato celkem sedm projektů:

Mgr. M. Kudláček, Ph.D.: *Integrace žáků s tělesným postižením ve školních formách tělesné výchovy (zkušenosti a postoje současných i perspektivních učitelů a žáků)* (doba řešení: 3 roky); FTK, Katedra aplikované TV.

překlady. Množství poznatků z práce s páry zpracoval autor i jako zdravotně výchovnou publikaci pro laickou veřejnost pod názvem *Sexuální starosti* (2002).

Zcela základním dílem české klinické psychologie je Kratochvílova učebnice *Psychoterapie*, vydaná poprvé v roce 1970 a od té doby stále revidovaná a doplňovaná. Slouží jako vysokoškolská učebnice i jako příručka pro postgraduální vzdělávání psychologie a psychiatrie, patří trvale k povinné literatuře ke zkouškám i atestacím. Vedle jasných systematických výkladů směrů, metod i výzkumu v dané oblasti patří k jejím přednostem i autorem velmi hlídáná grafická úprava a množství oživujících fotografií představitelů psychoterapeutických škol i ukázek psychoterapeutických metod. Poslední čtyři vydání vyšla v Portálu pod názvem *Základy psychoterapie* (1997, 1998, 2000, 2002). Kniha byla velmi úspěšná i v Polsku, kde vyšla ve čtyřech vydáních v PWN Warszawa. Nejnovější české vydání se v současnosti překládá v Poznani.

Prof. Kratochvíl je čestným členem Psychiatrické společnosti, Sexuologické společnosti, Společnosti pro psychosomatické integrace, České i Slovenské psychoterapeutické společnosti, Slovenské sexuologické společnosti, Asociace manželských a rodinných poradců, Polské psychiatrické společnosti, American Society of Clinical Hypnosis a Ruské psychoterapeutické asociace a řádným členem prestižní International Academy of Sex Research.

Prof. J. Riegerová, CSc.: *Somatodiagnostika dětí a mládeže moravského regionu v interakci s cílenými programy optimalizace pohybové aktivity* (doba řešení: 3 roky); FTK, vedoucí Katedry funkční antropologie a fyziologie.

Doc. M. Chráska, CSc.: *Evaluační pedagogické výzkumy a jejich metody* (doba řešení: 3 roky); PdF, Katedra technické výchovy.

PhDr. I. Procházková, CSc.: *Technická výchova – součást humanistického modelu pregraduální přípravy učitelů* (doba řešení: 3 roky); PdF UP, Katedra technické výchovy.

Mgr. M. Miovský: *Vliv psychosociálních faktorů a settingu na aktuální a dlouhodobý efekt užívání kanabis z hlediska psychiatrických, psychologických a sociálních rizik* (doba řešení: 3 roky); FF, Katedra psychologie.

Mgr. L. Krupková, Ph.D.: *Korespondence Vítězslava Nováka v letech 1890–1905* (doba řešení: 3 roky); FF, Katedra muzikologie.

Doc. P. Marek, Dr.: *Český katolicismus na počátku první republiky (1917–1924)* (doba řešení: 3 roky); FF, Katedra politologie a evropských studií.

Tabulka č. 1: Grantová úspěšnost podle jednotlivých fakult UP

Fakulta	počet projektů	
	podaných	přijatých
CMTF	1	0
FF	10	3
PdF	8	2
LF	9	3
PF	1	0
FTK	7	2
PíF	14	3
Celkem	50	13

Jako spolunositel získala letos UP celkem 12 grantů; úspěšné byly PíF (5), LF (4), FF (2) a Rektorát UP (1).

Ve srovnání s předchozím rokem získala letos pracoviště UP na své výzkumné projekty o sedm grantů méně; stejného počtu jako letos bylo dosaženo před dvěma roky – v roce 2000 bylo přijato také 13 výzkumných projektů.

*Zpracovala -mav-
(Prameny: oddělení prorektora pro vědu a výzkum RUP, děkanáty fakult a www.gacr.cz.)*

Tabulka č. 2: Počty přijatých projektů GAČR podle jednotlivých vysokých škol

Vysoká škola	vědy					
	společenské	přírodní	lékařské	technické	zemědělské	celkem
1. UK Praha	19	41	14	4	2	80
2. ČVUT Praha	1	7	-	35	-	43
3. MU Brno	23	12	2	2	3	42
4. VUT Brno	3	3	-	30	-	36
5. VŠB Ostrava	2	1	-	22	-	25
6. VŠCHT Praha	-	11	-	8	2	21
VŠE Praha	20	1	-	-	-	21
7. UP Olomouc	7	4	2	-	-	13

Pozn. O granty GAČR se ucházelo celkem 21 vysokých škol ČR.

ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ

Pobyt v Německu má pro mě napřimovací efekt

V červnu a červenci 2001 absolvoval **PhDr. Jan Roubal, Ph.D.**, z Katedry teorie a dějin dramatických umění FF UP studijní pobyt na katedrách divadelní vědy v Berlíně a Mnichově. Jak uvedl, bylo jeho snahou vyplnit informační mezeru o německé divadelní vědě u nás. Počátky německé divadelní vědy naposledy zkoumal prof. Z. Srna v roce 1970, jeho práce však končí předválečným obdobím. Od té doby tuto problematiku nikdo systematicky nestudoval. Přitom Německo je země, kde divadelní věda vznikla a dodnes se jí tam daří. Poznáni jejího vývoje je součástí habilitační práce dr. Roubala, který v současné době připravuje antologii překladů německých divadelních studií.

Německá divadelní věda má detailně propracovaný metodologický a pojmový aparát, s nímž pracují i jiné vědy. Divadelní vědci se podílejí na systematickým interdisciplinárním výzkumu. Jednotlivá pracoviště o sobě vědí a intenzivně spolupracují napříč obory. V Berlíně se řeší státem dotované, široce zaměřené programy, které v sobě zahrnují lingvistiku, vědu o sportu, sociální antropologii. Výzkum se věnuje fenoménům teatrality a performativity (teatralita muzea, sportu, politické scény, teatralita v médiích) čili skutečností, které jsou součástí běžného života. Většina projektů je dlouhodobých, práce na nich trvá i třináct let. V Mnichově se tolik nesoustřeďují na obecnou problematiku, více se zabývají přímo divadlem.

Každá katedra má asi 30 pedagogů a kolem tisíce studentů (divadelní věda se studuje v kombinaci s dalším oborem). Katedry mají pravidelnou ediční

činnost; disertační a habilitační práce vycházejí knižně. Divadelní vědu přijíždějí do Německa studovat doktorandi z celého světa; pravidelně se scházejí a konzultují výsledky své práce. Jednou za akademický rok každý prezentuje své výsledky veřejně.

Nesrovnatelné je vybavení pracovišť; obě katedry disponují archivy a velkými knihovnami se stovkami knih. Systém studia se od našeho příliš neliší, pestřejší je však nabídka přednášek a seminářů. Je to dáno větším počtem pedagogů, z nichž každý se úzce specializuje na určitou problematiku. Na obou katedrách studenti vydávají časopis a mají své divadlo. Studenti divadelní vědy jsou v Německu mnohem více propojeni s divadelní praxí. Obzvláště Berlín, který je dnes centrem evropského divadla, nabízí posluchačům širokou škálu podob jevištního umění, od tzv. klasického divadla až po mezní žánry.

Dr. Roubalovi se podařilo navázat spolupráci s oběma pracovišti – počítá se s pravidelnou výměnou studentů a pedagogů. Díky iniciativě dr. Ertla, vedoucího Mediální laboratoře berlínské katedry, realizují čtyři naši a čtyři němečtí studenti dvouletý mediální projekt o ostravském Bílém divadle. V červenci 2002 bude mít dr. Roubal v Mnichově přednášky o českém divadle.

Pobyt v Německu má pro mě vždycky takový napřimovací efekt. Tam zjistíte, že tento obor má svůj smysl, že jde o regulérní, ceněnou disciplínu s velkým ohlasem, tvrdí dr. Roubal. V České republice je podle něj divadelní věda stále na periferii zájmu a trpí nedostatkem odborníků.

Zaznamenala A. Novobilská

Z HISTORIE OLOMOUCKÉ UNIVERZITY

Jak páter Germanikus napravoval zlotřilé mravy olomouckých studentů //I/

Úsilí jezuitů o důslednou náboženskou výchovu studentů se časem obracelo proti nim – přemíra náboženských úkonů pozvolna vedla mezi studenty k ochablosti a únavě, církevní slavnosti jim zevšedněly, čas strávený pobožnostmi začali pokládat za zmarněný. Dne 21. prosince 1743 si stěžoval univerzitní kancléř, že o svátku sv. Tomáše apoštola (21. 12.) nebyl v kostele ani jeden student, a akademické kázání proto odpadlo, gymnazisté krátce nato dokonce utekli z nešpor, které jim připadaly dlouhé, takže pobouřený kancléř nechal celý případ vyšetřovat.

Navíc se kritika jezuitů ujímala v jiných řeholích, v Olomouci zejména v konventu premonstrátů na Hradisku a v konventu augustiniánů U Všech svatých, jež pohlížely na olomouckou jezuitskou kolej – na rozdíl od vzájemných dobrých vztahů během 17. století – nezřídka nevrživě. Na výstřelky studentů jezuitské univerzity proti dobrým mravům poukazovali rádi i kazatelé, jak například 2. prosince 1742 o třetí hodině odpolední v druhé adventní neděli učinil dominikán P. Germanikus v chrámu sv. Michala, a to za nepřítomnosti převora svého kláštera. Studenty si P. Germanikus na své kázání předem veřejně pozval a ti se ovšem ze zvědavosti v hojném počtu dostavili. Když P. Germanikus vystoupil na kazatelnu, započal kázat šetře všech pravidel barokní homiletiky, ale když dospěl k exhortě, promluvil německy: „Domini studiosi! Páni studentie, jste zde někteří přítomni? Věřím, že ti, kteří zde jsou, slyší aspoň čas od času nějaké kázání. Odpovězte, kde!? V mariánské družině! Kde – v mariánské družině? Co je to za zvíře? Avšak já si vzpomínám již, že když jsem byl ještě studentem, že jsme mívali svou družinu nebo shromáždění přesně o 2. hodině, kde jsme se modlili oficiem neboli hodinky Nejblahoslavenější Panny Marie. Ale dnes mají studenti jiné družiny v nejhanebnějších koutech a svinských děrácích, kde panna Káča¹ představuje Evu, a mládenec Ferdinand, toho času student, Adama. A co děláte vy? Plníte brlohy, jež jsou vašimi kostely, a pořádku mumraje. Potom sice zůstáváte mládenci, ale nikoliv čestnými. Nejste jako onen mládenec, jemuž Pán Ježíš řekl: „Adolescens, tibi dico, surge!“² který bez chrochtání vstal z mrtvých. Sám Bůh napomíná studenty v Písmě svatém: „Surge, vstaň!“ Vybíží je svatý anděl strážce: „Surge!“ Napomínají je rodiče a představení: „Caveant, est contra bonos mores!“³ ale studenti se omlouvají a říkají: „Sunt delicta

iuventutis.“⁴ Dokonce je také napomíná zpovědník: „Vstaň!“, ale student si postaví hlavu a myslí si: „U mne neznamená „Surge“ vstaň, ale zůstaň ležet a běhej dále ve svém lajdáckém životě za šermová-

Vzácná učební pomůcka staré olomoucké univerzity – nebeský glóbus z roku 1696 (Vlastivědné muzeum v Olomouci)

ním, ježděním na koni, proháněj se po hospodách, běhej za děvčkami,⁵ utrácěj čas hraním na loutnu a hledej nepřístojnou slávu. Potká-li takový student svou Káču, pak je zlý skutek hotov. Takové hezounké nevíňátko! O, jenom kdyby to byla pravda! Vy měšťané a rodiče, držte své dcery v lepším vychování a dozoru a nenechávejte je v noci jako netopýry sem tam lítat, aby pro ledajakou příležitost a hovor studentů nebyly zapsány jako černé nevěstky! Zatančíte si kaskáde⁶ při opravdové hudbě nezavrhují, ale proběhat čas za děvčaty a z noci den a z dne noc dělat, to je hanebné a zakázáno. Při takovém způsobu života se řítíte v předčasný hrob. Kdyby studenti chodili častěji na kázání, pak by se roztála ledová kůra jejich tvrdého srdce a spíše by se dali obrátit.“⁷

Kázání P. Germanika evidentně talo největší studentské bouliváky do živého, protože se v následující

(Dokončení z minulého čísla)

cích nocích objevily na různých olomouckých domech a hlavně na bráně dominikánského kláštera u sv. Michala vylepené pamflety, jež nejenže hanily dominikány jakožto „nenapravitelný“ řád, ale dokonce se v nich psalo o samé církvi svaté jako o „ruině“, jejíž zásluhou se šíří veškeré skandály. Dominikánský převor P. Kytl Pius poslal sice pamflet řádovému provinciálovi, ten jej však roztrhal a zahodil. Dne 14. ledna 1743 podala skupina studentů (bylo to sedm teologů – Antonín Zdráhal, Matěj Beránek, Josef Růžička, Rígnavský, Antonín Klos, Zachariáš Wotke a Jan Cinek, a dva filozofové – metafyzik František Rieckert a fyzik Kašpar Fetter) stížnost k univerzitnímu kancléři na urážky, jež olomoucké akademické obci adresoval P. Germanikus ve svém kázání 2. prosince 1742. Ke stížnosti, v níž průběh kázání popsali, přiložili záznam kázání P. Germanika, ale o vylepování hanlivých cedul se ani slovem nezmiňovali. Kancléř hned následujícího dne informoval o stížnosti písemně převora dominikánského kláštera, postoupil mu i opis inkriminovaného kázání a žádal ho o satisfakci. Prevor si dal s odpovědí na čas – teprve 4. dubna 1743 napsal kancléři s veškerou zdvořilostí, že nikoho ze svých konventuálů nevybízel k veřejné kritice studentských mravů, P. Germanikus tak učinil o své újmě a za převorovy nepřítomnosti, převor tudíž podobná vystoupení pro budoucno zapověděl, ale o satisfakci nemůže být řeč, neboť právo soudit činy dominikánů náleží toliko jejich provinciálovi. Nárok na zadostiučinění nemají akademikové, nýbrž dominikáni, poněvadž akademikové o nich zlotřile vylepovali hanlivé cedule, čímž potupili nejen tento řád, ale i celou církev, a všichni dotčení by vlastně měli kazateli poděkovat, neboť je závčas upozornil na jejich chyby.

¹ V originále „Katerle“.

² „Mládenče, tobě pravím, vstaň.“ (Luk. 7,14.)

³ „Ať se toho varují, je to proti dobrým mravům!“

⁴ „Mládí má své hříchy.“

⁵ V originále „galanzieren“.

⁶ Dobový tanec, z francouzštiny.

⁷ Citován překlad A. Svobody publikovaný v rámci Svobodovy studie Počátky náboženského indiferentismu mezi studentstvem olomouckým v letech 1732–1744 a jeho neblahé následky v době tereziánské, zvláštní otisk z revue Archa, Olomouc 1935, s. 22–23.

Prof. J. Fiala, CSC., FF UP
Foto A. Jankovský

ANKETA

Při příležitosti závěrečných státních zkoušek jsme vedoucím kateder a proděkanům fakult položili následující otázku:

Sledujete, jak se uplatňují vaši absolventi v praxi? Kolik jich nachází uplatnění v oboru a kolik obor opouští?

(Dokončení z minulého čísla)

Doc. I. Fialová, vedoucí Katedry germanistiky a nederlandistiky FF UP: Ne, nesledujeme, jak a kde se naši absolventi v praxi uplatňují, a to ze zásady (nikoli z pohodlnosti, nebo že by se nám nechtělo). Máme k tomu tyto důvody: domníváme se (bohužel asi anachronicky, ale o to důsledněji), že univerzita je – na rozdíl od odborných škol – především rezervou ducha, že jejím primárním úkolem není připravit absolventy na příští odborné zaměstnání a sloužit tak trhu práce, nýbrž uchovávat a rozvíjet vysoký vědecký a obecně duchovní potenciál, chránit ho před trivializačními a pragmatizujícími vlivy zvenčí (například před tlakem trhu práce). Ve vztahu ke studentům je tedy primárním úkolem univerzity nabízet jim co nejširší spektrum vědění, přesvědčovat je trpělivě o hodnotách a smyslu vědění a vzdělání (byť by bylo „v praxi“ třeba zcela neuplatnitelné) a tím je, pěkně postaru, humanizovat.

Při této koncepci nám sledování zaměstnanosti připadá zcela zbytečné. Spíše bychom měli sledovat, zda jsou naši absolventi slušní lidé, leč pro tuto

kategorii patrně neexistuje žádný sofistikovaný dotazník.

Prof. L. Kubáček, vedoucí Katedry matematické analýzy a aplikací matematiky PíF UP: Své absolventy a jejich uplatnění sledujeme nesystematicky a nesystémově. Jen příležitostně se dovídáme o jejich kariérním postupu. Podle našich informací prakticky všichni absolventi našli přiměřenou práci, ne však vždy přímo ve svém oboru.

Doc. H. Myslivečková, vedoucí Katedry výtvarné výchovy PdF UP: Naše katedra nesleduje, jak se naši absolventi uplatňují v praxi. Více informací máme pouze o některých absolventech, s nimiž jsou mi kolegové v kontaktu.

Doc. J. Štefanides, vedoucí Katedry teorie a dějin dramatických umění FF UP: Samozřejmě, že nás velmi zajímá, jak se naši absolventi prosazují v praxi. S uspokojením mohou říci, že velká většina najde místo odpovídající oboru. Absolventi divadelní vědy jsou nejčastěji dramaturgy v divadlech a v rozhlasových studiích, odbornými pracovníky (Divadelní ústav Praha) apod., absolventi filmové vědy působí

nejčastěji v televizních a filmových studiích. Někteří se uplatní v redakcích časopisů nebo učí v nižším školství, ti nejlepší pokračují v doktorském studiu. O některých víme, že se profesně prosazují jinak (jedna absolventka maluje hedvábi, jeden absolvent provozuje lyžařský vlek apod.), ale i ti se k oboru příležitostně vracejí a odborně spolupracují s médii atd. Pak jsou jednotlivci, kteří se po ukončení studia „ztratí“ v životě a nevíme o nich vůbec nic. Ale to je myslím situace běžná na všech oborech. Fenoménem současnosti, který významně ovlivňuje možnosti uplatnění našich absolventů, jsou média v nejširším významu. Tímto směrem chceme proto profilovat nový bakalářský studijní obor (dramaturgie v médiích).

Prof. J. Hálek, proděkan Lékařské fakulty UP: Samozřejmě jsme se několikrát zabývali otázkami uplatnění našich absolventů v praxi, ale výsledky nebyly relevantní. Důvodem byla změna adresy, jména, nebo náš dopis zůstal bez odpovědi. Je však v našem zájmu znát tyto výsledky, a proto od tohoto roku chceme požádat stomatologickou a lékařskou

O ČEM SE MLUVÍ**O vztahu vědy a víry**

„Věda bez náboženství je chromá, náboženství bez vědy je slepé“ (A. Einstein)

O vztahu mezi vědou a vírou hovořil nedávno ve Velkém sále Arcibiskupské kurie RNDr. J. Grygar, CSc. Zmíněné téma je námětem jeho poslední knihy „O vědě a víře“, vydané v Karmelitánském nakladatelství. Veřejnosti známý vědec, kterého víra přivedla k vědě, osvětlil jejich vývoj od středověku až po současnost.

Středověké principy jsou používány dodnes

Odkaz scholastiků první poloviny čtrnáctého století (A. Veliký, sv. T. Akvinský, W. Ockham) je podle slov J. Grygara více než bohatý a platí dodnes. Ve středověku došlo k neobyčejně rychlému rozvoji formálního vědeckého myšlení. Není tedy pravda, že pojem scholastika je něčím překonaným. *Historicky nejsou doloženy ony hanlivé řeči, že scholastikové byli ochotni disputovat o tom, kolik andělů může tančit na špičce jehly... Naopak, existují písemné doklady o tom, že scholastická metoda předjímala vědeckou metodu, která je dnes považována za samozřejmou a která je typickým projevem racionálního způsobu myšlení*, uvedl známý popularizátor vědy. Středověké principy jsou dodnes používány a rozvíjeny v matematické logice, jejíž velký přelom je spojován s třetím desetiletím dvacátého století. Tehdy matematik Kurt Gödel formuloval několik zásadních vět matematické logiky, a to věty o nerozhodnutelnosti. *Dokázal, že v rámci bohaté matematické struktury, se vždy může objevit tvrzení, o jehož pravdivosti nebo nepravdivosti nelze rozhodnout. Matematická logika se z této rány těžko vzpamatovávala, objev měl totiž velký dopad i na empirické přírodní vědy počínaje fyzikou, astronomií až po chemii a biologii. Formulované věty způsobily, že není možné dojít k úplnému poznání. Pravda tedy může ležet mimo dosah logické dedukce*, uvedl J. Grygar a dodal, že o aplikaci

těchto vět stejně jako o zmíněném matematikovi se v době totality veřejně nesmělo mluvit. *Kdybychom měli definovat náboženství jako systém myšlení, který obsahuje neprokazatelná tvrzení, čímž obsahuje elementární víry, pak podle Gödla je matematická náboženstvím, ale je to také jediné náboženství, které to o sobě může dokázat*, poznamenal vědec J. Grygar.

Lidské poznání má a bude mít jednu chybičku...

Matematikové při svém bádání vycházejí z tzv. axiomů. Z řeči známého astronoma se i laikové dověděli, že axiomy jsou vlastně tvrzení, jež v rámci dané matematické struktury nejsou dokazována. Prostě se předpokládá, že platí. Posléze, díky formálnímu vědeckému myšlení, se badatelé dopracují k něčemu, čemuž se poznání má a podle J. Grygara bude mít – nikdy totiž nebude definitivní, nikdy nezodpoví všechny otázky, které si lidé kladou. Podobným způsobem ve svém bádání postupují přírodní vědy. I ty vycházejí z určitých nedokazatelných principů (např. astronomie vychází z tzv. kosmologického principu). A do třetice, přistoupíme-li ke křesťanské náboženské víře, schéma bude, ku podivu některým, obdobné. Teologie také vychází z tvrzení, která nemůžeme v rámci dané struktury dokázat, a to z dogmat. Teologie používá, stejně jako matematika či jiné vědy, přesně stejné metody formálního kritického vědeckého myšlení, a to k tomu, aby dospěla v tomto případě k teologickému poznání. *V přírodních vědách, v matematice není poznání nikdy úplné. Stejně je na tom i teologie*, uvedl J. Grygar a dodal, že oba

způsoby poznávání světa jsou komplementární a rozhodně si neprotirečí. *Jeden bez druhého má právě tu chybu, kterou A. Einstein (viz podtitulek) tak geniálně vystihl*, řekl.

Neexistuje rozpor mezi vědou a vírou

Vzhledem k tomu, v jaké situaci se dnes nachází česká společnost, která je stále přesvědčena, že náboženství je s vědou neslučitelné a nepřipouští si, že by věda něco nerozhodla, jsou tyto věty jistě velkým překvapením. *Jestliže se tedy někde hovoří, že existuje nějaký principiální rozpor mezi vědou a vírou, přičemž vědou se obvykle rozumí vědy přírodní a vírou pak teologie, jedná se přinejmenším o hrubé nedorozumění. Jsem přesvědčen, že mezi křesťanským náboženstvím a vznikem vědy existuje vzájemný vztah, sdělil a dodal: Teologie tedy, jak mnozí uvádějí, není něco překonaného, není něčím, co z povrchu země v dohledné době zmizí. Ostrov poznání se sice díky vědět zvěštuje, počet informací lidstva se každých sedm let zdvojnásobuje, ovšem paradoxně díky zvěšujícímu se poznání přibývá i více nevyřešených problémů. Se zdokonalováním našich vědomostí jsme totiž schopni klást stále více otázek, na něž neznáme odpověď. Poznání tedy nesměřuje k nějaké definitivě, máme jen větší prostor ke zkoumání*, uvedl závěrem.

RNDr. J. Grygar, CSc., působí ve Fyzikálním ústavu AV ČR v Praze v Centru částicové fyziky (spolupracuje se Společnou laboratoří optiky UP a FzU). Kniha „O vědě a víře“ vyšla v Karmelitánském nakladatelství v roce 2001.

Připravila M. Hronová

„Chtěl bych“ neznamená nic, „chci“ dělá divy.

Alexandre R. Vinet (* 17. 6. 1797)

Život je pouhá lekce v pokoře.

James M. Barrie († 19. 6. 1937)

Když jde o humor, neznám žertu.

Frigyes Karinthy (* 24. 6. 1887)

ANKETA

komoru o potvrzení přírůstku o naše absolventy. Jelikož je členství v těchto komorách povinné, mohli bychom zjistit poměrně přesně praktické uplatnění absolventů těchto dvou studijních programů. U ostatních absolventů se pokoušíme o navázání trvalého kontaktu s absolventy, ale zatím s téměř nulovým výsledkem.

Prof. A. Lebeda, vedoucí Katedry botaniky PŘF UP: Naše katedra garantuje magisterské studium učitelství biologie a odborné biologie – zaměření botanika, dále pak doktorské studium biologie – obor botanika. V magisterském učitelském studiu nemám přesný přehled o uplatnění absolventů v praxi. Důvodem je příliš velký počet studentů a řada studijních kombinací. Víím pouze, že většina mých dosavadních diplomantů se v oboru uplatnila. Absolventi odborného studia se ve většině případů uplatňují v oboru nebo oborech příbuzných. Řada z nich (cca 25-50 %, záleží na ročníku) úspěšně pokračuje v doktorském studiu. Většina absolventů doktorského studia zatím bez vážnějších problémů nacházela uplatnění přímo v oboru nebo oborech velmi příbuzných.

Prof. R. Pastorek, vedoucí Katedry anorganické a fyzikální chemie PŘF UP: Katedra anorganické a fyzikální chemie PŘF UP je garantem tří studijních oborů: anorganická chemie, učitelství chemie v kombinaci s matematikou, biologií či angličtinou a nově bakalářského studia chemie se zaměřením na výpočetní techniku a angličtinu (běží teprve 1. ročník). Počet absolventů anorganické chemie není v posledních letech příliš vysoký (kolem pěti studentů

ročně), v učitelských kombinacích maximálně 25 studentů. Přesné záznamy o absolventech si nevedeme, ale i tak můžeme konstatovat, že většina absolventů odborného studia uplatnění v oboru chemie nachází. Podobně je tomu i u učitelských kombinací, kde naši absolventi nacházejí své uplatnění jako učitelé středních a základních škol. K tomu jim dopomáhá také velmi dobrý zvuk olomoucké chemie.

Doc. E. Vysloužilová, vedoucí Katedry slavistiky FF UP: Katedra slavistiky FF má tři sekce. Nově založená sekce ukrajinistiky bude mít své absolventy za tři roky. Sekce polonistiky se orientuje na filologické magisterské studium. Pokud jde o sekci rusistiky, záhy po revoluci byl vedle filologického programu otevřen bakalářský studijní program s orientací na hospodářskou sféru, na který dnes (jako na jediný v republice) navazuje dvouleté studium k získání titulu Mgr. Absolventi tohoto programu se uplatňují v soukromých firmách, bankách a jiných (i ministerských) institucích, na obecních úřadech, i jako občasní překladatelé či tlumočníci. Statistikou jejich působení si nevedeme, dozvídáme se o jejich působení při účasti na tradičních akcích katedry. Absolventi filologického programu nastupují ve velké míře do škol vzhledem ke druhému oboru (zpravidla cizí jazyk – A, N, Fr, Šp).

Doc. M. Sobotková, vedoucí sekce polonistiky Katedry slavistiky FF UP: O dalších „osudech“ našich absolventů sice nemáme soustavné informace, avšak i na základě informací nahodilých můžeme konstatovat, že:

a) někteří pracují ve školství, i když ve srovnání s předchozími léty to není většina;

b) někteří se věnují uměleckému překladu (I. Mikešová – střední generace překladatelů, J. Kamiňská – nejmladší generace překladatelů);

c) někteří pracují v česko-polských firmách různého zaměření činnosti;

d) vynikající absolventi se dále vzdělávají v rámci doktorské studijní přípravy (P. Zavřelová, M. Kratochvílová, M. Ondračková ad.) a poté někteří pracují v naší sekci jako asistenti.

Doc. V. Rehan, vedoucí Katedry psychologie FF UP: Není v našich silách (prozatím) jmenovitě sledovat konkrétní uplatnění každého absolventa studia psychologie. Máme však poměrně spolehlivou zpětnou vazbu, ze které vyplývá, že díky značné flexibilitě absolventů nezůstává prakticky žádný jako nezaměstnaný. Krátkodobější fáze shánění umístění se týká těch, kteří jsou plně vázání na konkrétní oblast (bydlení, manželství atp.). Naproti tomu máme na katedře stále vyvěšen seznam volných míst – např. Pedagogicko-psychologické poradny apod.

Doc. M. Vysoudil, vedoucí Katedry geografie PŘF UP: Katedra nevede evidenci zaměstnání svých absolventů. Nevíme tedy přesně, jaký počet zůstává v oboru. Uplatnění absolventů je však dobré a máme informace, že jak na učitelských, tak i jiných pozicích (státní služba, soukromý sektor) je s nimi všeobecná spokojenost. Podle odezvy jsou profesně velmi dobře připraveni pro společenskou praxi.

-red-

STUDENTSKÁ RUBRIKA

Vítěz literární soutěže v kategorii próza: Martin Škabraha

V kategorii próza zvítězil v letošní Literární soutěži UP student 4. ročníku FF UP (filozofie – historie) Martin Škabraha, který si nejvyšší ocenění odnesl také z loňského ročníku soutěže. Z jeho soutěžního textu přinášíme pro čtenáře Žurnálu UP následující ukázky:

Poslední largo
(úryvky)

„Dne 27. října, den před státním svátkem, byla nad ránem sražena nenadálou vichřicí dvousetletá lípa, vysazená kdysi na počest vydání tolerančního patentu Josefa II. v blízkosti vodního mlýna – dnes dům Milana Vojtiška, č. p. 287. Majitel pozemku za přítomnosti pisatele těchto řádků odstranil zářas, který padlá lípa způsobila na silnici III. třídy. Žádné další velké škody nebyly zaznamenány.“
(Část zápisu v jisté nedokončené obecní kronice, jejíž existence – tak jako existence veškerého dějepiscectví – náleží k povedeným žertům historie)

Tělo staré lípy, sražené dnešní nocí vichřicí, vypadá menší, než se zdávalo, když se ještě zdvihalo k obloze. Vojtišek bloudí zrakově po lehce zasněženém kmeni a kůra plná ryh mu připomíná drsnou kůži nějakého obrovitého plaza, dávného veleještěra. S pocitem jistého zesvěcení kráčí podél kmene, mezi větvemi a zažloutlým neopadaným listím, až k samému vrcholku, ještě včera nedosažitelnému; trochu zklamán jeho obyčejností obrací pak hlavu zpět, aby utkvěl pohledem na více než třímetrovém pahýlu či obrím pařezu, čnicím k nebi jako varovný prst: lípa nebyla vyvrácena i s kořeny, ale odštipnuta kus nad zemí, v níž zbytek stromu setrvává, zdá se, s nezměněnou pevností. Vojtiška napadá, že ten praještěří strom možná z pahýlu zase doroste – asi jako ještěrce ocas; stál tu přece tak dlouho a bylo by divné, kdyby se tak rychle vzdal... Ale to teď nikoho nemusí trápit. Problém je v tom, že strom padl přímo přes silnici a ta je kvůli tomu neprůjezdná. (...)

„Dobré jitro, Vojtišku!“ Nečekaný pozdrav vytrhne adresáta ze zadumání. Jeho původcem je menší postava v dlouhém černém kabátě a staromilské buřince téže barvy; mírně zaklonění hlavy způsobuje, že brada, obrostlá bílým plnovousem zastrženým do přísně rovnoramenné špičky, trčí ještě o něco výrazněji; muž je vybaven bytelným sukovitým čagarem, který se leskne lakem a který jeho majitel zřejmě nosí spíše z důvodu rozmarné sebestylizace než ze skutečné potřeby fyzické opory. Nejde o nikoho jiného než o jednoasměsátileho vysloužilého učitele češtiny Blažka, který je váženým občanem už jaksi z definice a který většinu dospělých obyvatel vesnice zná již od školních let – a ani vysoce penzijní věk mu nezabraňuje v lehce samolibém a sebeobelhávajícím dohlázení na zdárný život někdejšího žactva. Postava tof klasičká, bla klíšovitá; na první pohled možná i trochu nepatřičná. (...)

„Dobré ráno, pane učitelí!“ osloví teď nově přichozí kantora. Protože jde o váženou osobu, nechala si ho až na druhé místo, aby se mu mohla věnovat déle.

„Dobré ráno, Ostrfálová, dobré. Tak copak copak?“

„Co prosím?“

„No, já jenom... Však to znáte!“ Obočí se zdvihá až na samý kraj možnosti, klobouk, tlačěn vlnobitím kůže, se udiveně pozvedá s ním a celá hlava se zaklání ještě více dozadu.

„Katko, ty neumíš zdravit?“ vzpomene si najednou babička, snad inspirována přítomností věčného pedagoga, a neúspěšně se snaží postrčit šesti- či sedmiletou dívku před sebe.

„Dobry den... Dobry den,“ reaguje poslušně vnučrka. První pozdrav patřil Vojtiškovi, který je ale zaneprázdněn odklizením pořezaného dřeva a neodpovídá. Zato starý kantor reaguje pružně, přičemž se k ní mírně sklání: „Dobré jitro, děvenko. Ty sis dneska přivstala. Babička tě nenechala spát? Ranní ptáče dál doskáče?“

Holčička se jen rozpačitě usmívá.

„Však do školy musí taky vstávat,“ odpoví za ni babička. „V září šla do první třídy. Já ji mám teď na opatrování. Tatinek s maminkou jsou v Tunisku na dovolené. Mají se vrátit ve středu a do té doby na ni musím dohlédnout. Aby se učila. Jak to nepochytí v první třídě, tak to už je pak pozdě.“ (...)

„A jestlipak víte, děti, jaký se pod touhle lípou odehrál příběh,“ ozve se najednou učitel Blažek a aniž čeká na pobídnutí, začne vyprávět. Opírá se o čagan a levou rukou s dvěma prsty zdviženými (jako u přísahy) udává svému povídání rytmus: „To já byl ještě malý chlapec – o něco větší než tady Kačenka, ale ne o moc. To tehdy na dolním konci stávek železnici, tak dostala spousta lidu práci.“ (...)

„Tak teda ten most. Ten tam stávek dlouho, protože nějak nebyl kámen. Měli ho málo, sotva na půlku mostu, protože to někdo špatně spočítal. Kámen, co byl narychlo k máni, se jim nehodil a ten, co se hodil, stál víc, než kolik zrovna měli. Ona se totiž někde zadržela státní subvence, v tom to bylo. To bylo dědictví staré monarchie, ten úřednický šiml. A tak čekali na ten kámen a práce vázla. A ti cizí dělníci bydleli kousek od přejezdu, v takových maringotkách, jako cikáni nebo cirkusáci. No a mezi těmi dělníky byl jeden takový... Mladý a fešák, ale byl tam za mistra a ti ostatní ho brali jako takového svého vůdce, měl u nich prostě autoritu. A jak říkám, byl to fešák: štíhlý, vysoký, havraní vlasy – jako vy Vojtišku, ale ne takové vrabčí hnízdo; pěkně hladké vlasy. A hlavně měl takové hluboké tmavé oči, skoro černé, a když se na vás podíval, tak jste měli pocit, že vás snad uhrane. To bylo i tím obočím: husté, černé a tadyhle srostlé, nad nosem. Jo, a pořád kouřil. Cigarety, jednu za druhou. Vždycky jednu kouřil a druhou si balil. A ty ubalené strkal do takového

nádherného kovového pouzdra, které se mě hrozně líbilo. I to, jak v tom ležely naskládané ty cigarety. Ale mi jednou jednu dal, když jsem tam furt okouněl. Ale nezapálil mi ji, to ne. Pak jsem ji za něco vyměnil, já už nevím za co. No a tenhle mladý mistr chodil každý večer s pár téma chlapama do hospody na teplou polévku a jedno pivo – to víte, oni si toho moc dovolit nemohli, doma měli ženy nebo rodiče nebo prostě někoho, kdo čekal na ty peníze, které oni vydělají. A v té hospodě tehdy pracovala taková mladá servírka, šikovná děvče, dcera jednoho místního sedláka, Videckého, oni už tu nebydlí, ale bývala to početná rodina, bylo jich jako smetí. Bylo jich moc na tu trochu půdy a tak ona šla dělat tu servírku, ale bydlela pořád s rodiči, v jedné chalupě, jak smetí jich tam bylo, snad pět mladších sourozenců měla a myslím, že i nějaké starší. Šikovně nevinné děvče. A tuhle servírku ten mládenec s téma černými očima jako kdyby uhranul. A ona se do něho zamilovala a byla to velká láska. Aspoň z její strany, ale možná i z jeho, co já vím.“ (...)

„... A to víte, scházet se museli potají. Rodiče by ji nepustili s takovým... Ne že by to byl nějaký pobuda nebo ochmelka nebo tak něco, to on to byl asi šikovný chlapec, ale to víte, oni by tu jenom dodělali tu tráť a hned by všichni táhli o dům dál a co potom s děvčetem, tak nějak poznamenaným, chápáte. Oni už o ni tak měli strach kvůli té službě v hospodě, aby se jí tam něco nestalo, to víte, někdo si trochu přihně, hned se sápe a dcerka by pak zbytečně měla ošklivé zážitky, že. A tak se teda ti dva museli scházet potají.“ (...)

„... Jenže Videcký nebyl v právu. To děvče, co naplat, už bylo plnoleté a ten mládenec se žádného prokazatelného přestoupení zákona neodpustil. Zato Videcký, jakom u málem vyšlehl to oko, musel před soud. Nakonec z toho vyvázl s nějakým tím placením, do vězení nemusel. V novinách o tom psali – to nebylo každý den, aby se naše vesnice dostala do novin, to byla po všechny události. Ale Videcký to dečí neodpustil. Celou dobu, co tu byli ti dělníci, ji držel doma a hospodské vzkázal, ať si najde náhradu. A když se u nich objevil ten truhlářův syn, tak ho div nezbičoval taky. Já vám nevím, taková náture. A přitom je to dočista zbytečné. Život si vždycky najde nějakou skulinku... Tu divku pak právě pod touhle lípou srazil blesk.“ (...)

„O tom mládenčí už nikdo nikdy neslyšel. Videckého zlomila smrt dcery a potom, když přišla ta velká krize a jeho usedlost šla do dražby, tak se odstěhoval i s celou rodinou někam na jih... Tak tak. To tady, jak má Vojtišek ten dům, stával ten starý mlýn. Mlýn potom za Hitlera strhli – a teď už i ta lípa...“

Jak přednášet III/

Chování

Naše nadšení z tématu a zapálenost pro věc musejí být zřejmě již po první větě. Neexcituje-li nás prezentované téma, proč by pak mělo nadchnout publikum? Dobrý řečník „vyčítává“ reakce z publika a dokáže přizpůsobovat svůj projev zájmu posluchačů. Je potřeba dělat pauzy, počívat intonaci hlasu a řeč těla. Základem prezentování je využívání zrakových kontaktů, protože jinak mohou všichni přítomní nabýt dojmu, že jsme o ně ztratili zájem. Není nutné být právě charismatickou osobností, a přesto můžeme být vynikajícími řečníky. V tom nám může napomoci malý trik. Zkusme mluvit sami pro sebe a pohled do publika směřovat těsně nad hlavu posledních řad. Sami se odpoutáme od upřených pohledů, a přesto to bude vypadat, že udržujeme vizuální kontakt. Je-li to možné a také vhodné, pak chodíme, rozhazujeme rukama a děláme grimasy. Při popisu a vysvětlování můžeme používat vhodné metaforu či podobnosti.

Diskuse

Mohou nastat dva extrémy. Posluchači nás zavali dotazy, nebo buď ticho. V prvním případě je vhodné napsat nejprve všechny otázky na tabuli a pak odpovídat postupně v určitém logickém sledu. Často je v tomto případě možné odpovědět na několik dotazů hromadně či se u dalšího vrátit nebo odkázat na předchozí odpověď. Pro případ, že by nastala druhá možnost, pak je vhodné již předem zvážit, jak můžeme na konci prezentace publikum k diskusi sami povzbudit. Dobré je i předvídat, ke kterým bodům prezentace se budou chtít posluchači vrátit a připravit si pro tyto případy doplňující informace.

Stane-li se nám, že na nějakou otázku nevíme ihned odpověď, pak to otevřeně přiznejme. Nabídneme však ihned, že příslušné informace dohledáme a současně sdělíme, do kdy a jakou formou je sdělíme. V tomto případě se můžeme dotázat i ostatních lidí v plénu. Je možné, že někdo bude odpověď znát nebo alespoň „natukne“ naši paměť

(Dokončení)

a pomůže nám. Může se tak rozvinout bohatá diskuse. Nesmíme ale dopustit, aby se přenesla na jiné téma, než o kterém je naše přednáška.

Po přednášce

Jsmo-li limitováni časem (např. na konferencích), pak je absolutně nutné dodržovat nám vymezený limit. Každý raději skončí o minutu dříve, než 10 sekund „po zvoničení“. Přednášku je potřeba ukončit včas a odejít bez zbytečných průtahů. Avšak i po přednášce musí být přednášející k dispozici, zejména pak těm posluchačům, kteří se ostýchali projevit v diskusi nebo těm, kdo by měli zájem o další informace či spolupráci. Chceme-li, sdělíme v závěru diskuse, jak je možné s námi navázat kontakt.

Závěrem

Je-li přednáška z jakéhokoliv důvodu pro posluchače nepřijemná, vina je vždy svalována na přednášejícího. Je dobré si v každém případě prezentaci odzkoušet nejen během přípravy (např. před přáteli, kteří mohou mít konstruktivní připomínky), ale

Diskuse, názory, ohlasy**PŘEČETLI JSME ZA VÁS****Odpověď na otevřený dopis předsedovi AS LF UP**

Pane inženýre Lálate,

nehodlám s Vámi polemizovat o tom, jak jsem „izoloval akademickou obec od informací o ASLF“ a „dovedl ASLF k rozkladu“ a jak „manipuluji jednání i zápisy“. Nebudu Vám ani obnažovat své svědomí, proč mně dovolilo přijmout nově navrženou kandidaturu mé funkce. Nehodlám Vás o ničem přesvědčovat, protože máte právo na svůj názor, byť by byl jakýkoliv, a také proto, že to není důležité a já nemám motivaci, abych se snažil Vaše stanoviska změnit. Pro mne je důležité, že podstatná většina členů AS LF i ostatních členů akademické obce Vaše názory nesdílí. Upřednostňují totiž věcnost a obsah jednání nad formálními, procedurálními nedostatky. Ty se jistě staly, ale vždy bona fide, aniž by něčemu stranily, někoho protěžovaly a účelově ovlivnily

konečný konsensus jednání. Důležité je, že přes všechny věcné nedokonalosti laicky vytvořených, ale schválených předpisů – zvláště VaJR – Akademický senát LF fungoval a přijal řadu dobrých rozhodnutí, jimiž se pozitivně spolupodílel na akademickém životě LF. Na rozdíl od Vás nepovažuji členy AS LF za mlčící svědky, neschopné odhadnout a poznat, jak je AS LF manipulován k rozkladu. Pro AS LF je nadějně, že další zasedání, po Vašem vzdání se mandátu, budou opět v atmosféře vzájemné úcty a důstojné diskuse, zbavené Vašich permanentních, agresivních a konfrontačních připomínek. Hluboce zmylen i šokován se v životě budete cítit často, pokud se nezbavíte přesvědčení, že pouze Váš názor a Váš způsob jeho prosazování je správný.

MUDr. Z. Zlámal, CSc., předseda AS LF UP

Obrana mluveného slova

Nejsem si jist, zda jsem správně rozpoznal, proč kolega O. Bláha sepsal svůj článek „Jedna paní povídala“ (Žurnál UP, 2002, č.30). Jestliže ano, potom je čtenářům časopisu lingvistou Filozofické fakulty UP doporučováno, aby své přednášky neříkali „spatrá“, ale dali přednost přípravě psaného textu. Anebo aby pro nedokonalosti jazyka mluveného dávali dokonce obecně přednost projevům písemným před ústními.

Porovnání mezi jazykem psaným a mluveným v článku dopadlo pro ústní projev dosti špatně. Psaný jazyk se od mluveného liší především „v tom, že píšeme zpravidla daleko spisovněji, než mluvíme – jazyk psaný je oproti mluvenému nepoměrně složitější a prokomponovanější co do vrstvení vět a souvětí, postrádá vycpávková slova a balast typu „ehm ehm, prostěéé, jakóó“, informace jsou v písmu traktovány souvisleji a popořadku...“ – „Zato jazyk mluvený, to je většinou – pokud člověk není Cicero – páte přes deváté. Jak to přijde na mysl, tak to přijde na jazyk. Věty se kladou jednoduše vedle sebe, výrazy se hledají nahlas metodou „zkouška – omyl“. A co je hlavní, značný význam tu mají gesta, mimika a odkazování k mimojazykovým skutečnostem.“ Stačí přerušit kontakt komunikujících a mluvená řeč ztrácí na srozumitelnosti.

Pokud by upozornění na rizika mluveného slova (pronášeného bez písemné přípravy) bylo publikováno v časopise určeném pro politiky, na jejichž přefeknutí číhají senzacechtiví novináři, snadno tomu porozumím. Při výuce však jde právě o to, abychom dokázali i složitý problém vysvětlit co nejjednodušeji. A podaří-li se nám náležitě využít také gesta i jiné mimojazykové projevy, tím lépe pro dosažení cíle. Reč je důležitý prostředek dorozumívání, ale nikoli jediný.

Uvahy o povinné či dobrovolné účasti na přednáškách se podle mého mínění zrodily současně se

zvykem upustit od přednášení a přejít ke čtení textů. Přiznávám se, že sám nedovedu své přednášky číst, a pokud se k takovému postupu výjimečně uchýlím, třeba při projevu v jazyce, který hůře ovládám, trpím pocitem nejistoty, zda mi posluchači dobře rozumějí. Každé nahlédnutí do textu totiž přináší narušení kontaktu s posluchači.

Příprava přednášky pronesené „spatrá“ ovšem nezabere méně času, než by si vyžadovalo sepsání jejího doslovného znění. Je jisté chybá, hledám-li některý výraz teprve během ústního projevu. Také používání zvuků typu „éé“ a „ehm“ je známkou nedokonalosti – udržuje však posluchače při vědomí, že řečník během učiněné pauzy nezemřel. Používání moderních didaktických pomůcek ostatně umožňuje dospět ke kompromisu mezi předem připraveného znění a náročným projevem z paměti. Škoda jen, že například dataprojektory jsou zatím omezeně dostupné. Čtení předem připravených projevů se může stát prostředkem záchrany politiků zaměstnávajících zdatné asistenty, u pedagoga by však mělo být řešením přechodným a novozovým.

Autoři diskutovaného článku ostatně v tomtož čísle Žurnálu UP publikoval ještě jinou stať, ve které píše: „mezilidská komunikace nemůže dobře existovat bez alespoň minimálních osobních vztahů“. V části pojednávající o chatování pak zdůrazňuje, že správce místnosti „vyhodí každého, kdo nemluví a jen zbaběle čte rozhovory jiných“.

Jazyk mluvený je nepochybně jiný než jazyk psaný, není však, jak jsem přesvědčen, méně spisovný. Nebojme se hovořit, i když nemáme odvahy srovnávat se s Ciceronem. A netrapme se, není-li naše řeč prokomponovaná co do vět a souvětí. Život zůstane dostatečně složitým i při používání jednoduchého jazyka.

Prof. K. Šípr, CSc., CMTF a LF UP

YDAVATELSTVÍ UP**Červnová produkce****Filozofická fakulta**

Schäfer, S.: *Erklären-im-Fremdsprachenunterricht*. 238 s.

Lékařská fakulta

Šimánek, V. (editor): *Biomedical Papers*. Volume 146, Number 1. 62 s.

Přírodovědecká fakulta

Janoška, M.: *Nízký Jeseník očima geologa*. 1. vyd., 68 s.

Rektorát UP

Řehan, V. (odp. red.): *Cena Františka Palackého za rok 2002 prof. Stanislavu Kratochvílovi*. 24 s.

-kop-

také před vystoupením „obhlédnout terén“ a zkontrolovat, zda máme vše, co budeme potřebovat. A hlavně – musíme myslet na zálohu, pro případ, že se např. zhroutí systém počítače, nepůjde elektrina nebo nastanou jiné okolnosti, jež by nám mohly překazit vystoupení. Duchapřítomnost a schopnost úspěšné improvizace v těchto situacích jsou často dobrou vřítkou přednášejícího.

Zvládne-li přednášející výše uvedené podněty, pak bude jistě řečníkem, kterého si budou posluchači dlouho pamatovat, a co víc, budou si pamatovat, co prezentoval. A to je jistě hlavní cíl každého řečníka.

P. S.

Být sami sebou. Najít si vlastní styl a odpoutat se. Dobře se připravit, odzkoušet a být zdvořilý. Nepřemýšlet ani tak moc o tom, co budeme říkat, ale spíše o tom, co chce publikum slyšet, protože spokojené publikum je vždy na straně přednášejícího.

RNDr. T. Matyáščík

Kam se poděl Rus?

Dva bratři, Čech a Lech, vyšli v husté mlze na horu Říp;* když mlha opadla, jejich očím se ukázala země oplývající mlékem a medem. Čech tehdy poklekl, políbil zemi, řekl hlasitě „Zde bude moje vlast!“ a založil český stát.

V osmdesátých letech 20. století usiloval korespondent Polské tiskové kanceláře v Praze přemluvit vedoucího redaktora krakovského časopisu *Przekrój*, aby mu otiskl reportáž z hory Řípu. Ten však předvidaje politické důsledky, chtěl předem znát jednoznačnou odpověď na otázku, co tehdy dělal třetí z bratří – Rus.

Korespondent tedy navštívil předního etnografa Karlovy univerzity v jeho pracovně a otázel se ho, proč v polské mytologii vystupuje trojice bratří, zatímco v mytologii české toliko dvojice. „Copak jste udělali s Rusem?“ naléhal na dotyčného profesora. Učenec se rozhlédl po své pracovně, přikryl telefon plachtou Rudého práva a zašeptal: „V tehdejší etapě našeho historického vývoje jsme Rusa nepotřebovali.“

* Pozn. překl.: Podle Starých pověstí českých Aloise Jiráska vojvoda Čech nejprve „vydal se sám jediný na temeno Řípu“, třetí den poté vystoupil se vši čeledí „na místo, odkud viděli do kraje“ a mimo jiné prohlásil, že „to je ta země zaslíbená, zvěře a ptáků plná, medem oplývající“, načež došlo k aktu pojmenování tohoto území Čechovým jménem. Čechův bratr, vojvoda Lech, se později odebral do míst vzdálených od Řípu na tři dny cesty, kde založil hrad Kouřim.

M. Czuma – L. Mazan: *Opowieści z krainy centusiów (Povídáčky z kraje skrbliků; centus – skrblik, posměšná přezdívka Krakovanů)*, Kraków 2001.

Vybral a přeložil -if-

Glosa**Dvojí výklad**

Sejít se s kolegy z oboru je přínosné nejen pro vědecké pracovníky, studenty a pedagogy, ale i pro pracovníky tak zanedbávané oblasti na VŠ, jakou je public relations: vzájemné porovnání a kolektivní zehrání – to dělá člověku moc dobře. Zvlášť získali nové informace a potká-li jej současně něco tak příjemného, jako je být hostem univerzity Parduvice.

Ne že by nebylo nad čím se chmuřit. Všeobecně sdílená zkušenost o víceméně nevýrazném zájmu vedení vysokých škol se od prvního setkání poměrně diferencovala: tam, kde už vytušili (či spíše pocítili) problém existence veličiny zvané konkurence, jsou struktura, obsah a praktická realizace aktivit PR předmětem konkrétních a cílených rozhodnutí. První potvrzený poznatek tedy zní: dokud nebude vysoké škole hůř, nebude na tom její public relations líp.

Druhý poznatek je povzbudivější: jako zástupci UP jsme měli možnost posílit své sebevědomí, neboť univerzitní týdeník typu Žurnálu UP lze mezi vysokoskolskými periodiky považovat za „ostrůvek pozitivní deviance“ a webové stránky UP v jejich současné podobě nemají mezi obdobnými prezentacemi mnoho konkurentů.

Neúzasnější zjištění se však týká respektu olomoucké univerzity ke svobodě slova: není všude samozřejmostí ponechat odpovědnost za obsah univerzitních médií na autorech a redaktorech, a bejít se tak bez faktické cenzury. V tomto směru by UP mohla dávat lecke.

Proč je tedy – u všech všudy – této vymoženosti tak málo využíváno? Proč diskusní rubrika Žurnálu UP rozsahem, tématy a razancí nepraská ve švech? V zrcadle odpovědí budeme možná muset ze zárného příkladu UP slevit: nemusí existovat cenzura, je-li dostatečně vyvinutá její mnohdy neúčinnější verze – autocenzura.

V. Mazochová

Dnešní lékařská věda si ničeho tak necení jako vleklých nemocí.

Vladislav Vančura († 1. 6. 1942)

... A PŘÍŠTÍ TÝDNY...

1. – 5. ČERVENEC

Národní a mezinárodní speciální olympiáda. Soutěže sportovců s mentálním postižením. Pořádají České hnutí speciálních olympiád a FTK UP. Olomouc.

6. – 15. ČERVENEC

Zlatokopové 2002. Letní tábor pro mládež 13–16 let. Pořádá UP – Akademik sport centrum. Chata Barborka, Jeseníky.

6. – 17. ČERVENEC (I. turnus); 17. – 28. ČERVENEC (II. turnus)

Letní tábory s Harrym Potterem pro děti 6–13 let. Pořádá UP – Akademik sport centrum. Penzion Roháč, Karlov, Jeseníky.

ČERVENEC – SRPEN

Hudební festival „Baroko 2002“. Pořádají Katedra hudební výchovy PdF UP a Agentura Tomáš Hanzlík. Vlastivědné muzeum, Olomouc.

21. ČERVENEC – 16. SRPEN

Letní škola slovanských studií. Kurzy českého jazyka pro zahraniční zájemce. Pořádá FF UP. Olomouc.

27. ČERVENEC – 3. SRPEN

English Camp. Tradiční týden s angličtinou pro mladé lidi. Pořádá Studentské společenství na UP – Studenti pro Krista. Chata Olšanka, údolí Kralického Sněžníku.

25. – 30. SRPEN

Letní škola rozvoje pomoci a spolupráce. Pořádá Centrum interdisciplinárních studií UP ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Katedrou environmentálních studií Fakulty sociálních studií MU. Olomouc.

26. – 27. SRPEN

Diagnostika pohybového systému. Mezinárodní konference v oboru funkční antropologie a zdravotní tělesné výchovy. Pořádá Katedra funkční antropologie a fyziologie FTK UP. Olomouc.

26. – 29. SRPEN

Občan ve 21. století – kompetence výchovy k občanství. Letní škola pro učitele občanské výchovy Pořádá Katedra občanské výchovy PdF UP. Olomouc.

ZÁŘÍ

Houby jako modelové organismy ve výzkumu a biotechnologii – II. Seminář. Pořádají Komise experimentální mykologie Československé společnosti mikrobiologické a České vědecké společnosti pro mykologii, Ústav biologie LF UP. Teoretické ústavy LF UP, Olomouc.

III. mezinárodní konference ošetřovatelství v Olomouci

Pořádají Ústav teorie a praxe ošetřovatelství LF UP, Jesseniova lékařská fakulta Univerzity Komenského v Martině (SR), Fakultní nemocnice Olomouc, Vojenská nemocnice Olomouc, Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola v Olomouci.

Perspektivy rozvoje pohybových aktivit (fitness) zaměřených na zdraví v ČR. Seminář. Pořádá Katedra rekreologie FTK UP.

1. – 6. ZÁŘÍ

Politika fikce a fikce politiky. Kolokvium amerických studií. Pořádá Centrum pro srovnávací kulturní studia Filozofické fakulty UP.

12. – 14. ZÁŘÍ

Psychologické dny 2002. Pořádají ČPS a Katedra psychologie FF UP.

-red-

Fejeton

Vážení čtenáři Žurnálu Univerzity Palackého!

Patřím k množině členů akademické obce, kteří vás čas od času oslovují úvahami o světě, o lidech a o počínání lidí v tomto světě. Málokdy s pochvalou, skoro vždy s kritikou a výhradami. Ono je totiž daleko snazší kritizovat než chválit – kritice se nabízí mnohem více témat než chvále a navíc jsou to témata zajímavější, na nichž se dá elegantněji blýsknout vtípem.

Při své nedávné chůzi do sebe jsem se rozhodl tuto jednostrannost svého počínání napravit. Ne sice tím, že bych místo kritiky chválil – toho nejsem v podstatě mocen – ale tím, že obrátím svou kritickou pozornost na sebe sama, respektive na orgán, jehož jsem řádně jmenovaným oudem, totiž na redakční radu ŽUP. Tato kritika mi navíc umožní pronést úvahu na téma socialismus mezi námi kapitalisty. K tomuto uvažování mám plné právo a neméně plné předpoklady, jsa nositelem diplomu o absolvování VUMLU s výtečným prospěchem ze všech předmětů.

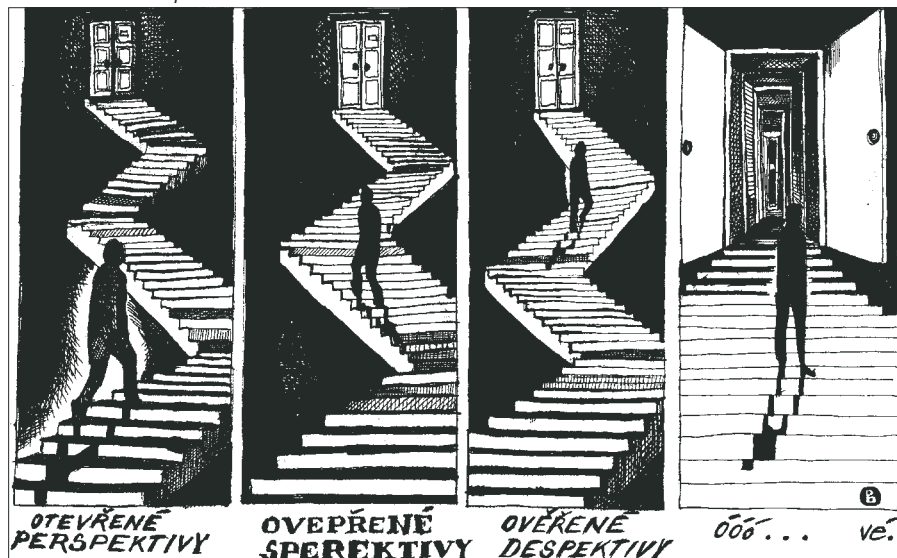
Redakční rada ŽUP, vedena chvályhodnou snahou o udržení vysoké žurnalistické úrovně téhož, koná svá pravidelná sezení, hlavním bodem jejichž programu je hodnocení napsaného a vydaného s cílem psát a vydávat ještě lépe a radošněji. Jako aktivnímu účastníku dlouhé řady těchto porad začalo mi postupně docházet, oč snazší je v tomto ohledu práce redakčních rad časopisů vydávaných v ekonomickém prostředí tržním; tam se totiž může hodnocení kvality časopisu omezit na ukazatel počet prodaných výtisků. Ukazatel sice primitivní, zato však jednoznačný, objektivní a validní. Ukazatel jednoduchý ve srovnání s vysoce sofistikovanými úvahami, jimiž se prodíráme my, členové redakční rady ŽUP, při svém hodnocení kvality. Tím platíme za skutečnost, že se svým časopisem stojíme mimo tržní prostředí, protože ŽUP se neprodává, ale rozdává. ŽUP je tak časopisem socialistickým, je ostrůvkem reálného socialismu v prostředí českého reálného kapitalismu.

Není to však ostrůvek tak úplně osamělý. To jsem si uvědomil před pár dny, kdy mi doma do poštovní schránky někdo zastrčil noviny s názvem Olomoucký kraj; podle titulu se jedná o zbrusu nový měsíčník iniciovaný staronovým krajským zřízením. Co mne zaujalo především, byl uvedený náklad: 254 tisíc výtisků. Myslím, že v takovém čtvrtmilionovém nákladu jsou vydávány Lidové noviny. Jednoduchý odhad mi okamžitě objasnil, že se jedná o měsíčník mimotřížního, tedy socialistického typu, který bude rozdáván do každé rodiny. Můj soukromý odhad, jaký náklad by byl přiměřený v případě časopisu vydávaného na tržní bázi, se zastavil asi na jedné setině, to jest na dvou tisících výtiscích. Tomu by v případě ŽUP odpovídalo asi tak 20 prodaných výtisků.

Samozejmě, že redakce takového měsíčníku si rovněž bude složité lámat hlavu měřením kvality svého produktu, podobně jako si své hlavy lámeme my. Prostě, drsný a bezohledný kapitalismus odsuzuje literární kritiku a žurnalistické teorie do postavení v podstatě zbytečného a bezesmyslného artefaktu, při životě udržovaného jenom akademickým tradicionalismem, který se nemusí na parametry životní reality nijak ohlížet, který je hájen podobně jako kultura ochraňuje skanzen dřevěných obydlí, v jakých se už nikde nežije, případně několik beskydských vlků, jež mají pastevci ovcí zakázáno odstřelit, přestože jim zase roztrhali pár ovcí. Aby neutpěla příroda, do níž přece ovce nepatří, neboť ty znají ochranci životního prostředí jenom v podobě skopových žebírek na hospodském jídelním lístku.

Vážení čtenáři našeho socialistického téměř periodika, doufám, že vás moje ekonomicko-literární kritická exkurze příliš nenudila. V úctě

Prof. S. Komenda

M. Beránková, FF UP

Jen několik řádků

Ročník končí

Tímto číslem končí 11. ročník našeho univerzitního listu. Děkujeme autorům, kteří svými příspěvky umožnili také v tomto školním roce, aby Žurnál UP reflektoval aktuální události a život na UP v jeho rozmanitých podobách. Chtěli bychom při této příležitosti požádat naše akademické funkcionáře, členy vědeckých rad akademických senátů, představitelů oborů a vedoucí pracovníků, ale i ostatní účastníky a pozorovatele akademických aktivit, aby více a častěji než dosud využívali Žurnálu UP k oslovení univerzitní obce. Čtenáři takovou vstřícnost vítají a oceňují. Zajímá je, co se děje na univerzitě, na jejích fakultách a v dalších složkách UP, co se kde připravuje, jaké výsledky mají pracovníci na UP, jak se řeší aktuální problémy a grantové i ngrantové projekty, hlavně ovšem – jaké změny vyvolá na univerzitě vstup naší země do EU.

Všem našim čtenářům děkujeme za přízeň a přejeme jim krásné a bezstarostné dny letní dovolené.

Redakce a redakční rada ŽUP